

Godište XIX. • broj 12 • prosinac 2024.

2,5 KM / 1,3 EUR

MEĐUGORJE

Glasnikmira

ISSN 1840-1414

**Božićni mir
– Božji dar**

**Ogrijmo se
vatrom
međugorskih
Božića**

Bog je izabrao doći
među nas kroz obitelj

Čekanjem do Smisla

Došašće: vrijeme postojanja

Fra Slavko Barbarić i Crkva

Čestit Božić

Gospina škola | Događanja | Poruka za sadašnji trenutak
Putopisi | Teološki podlistak | Iz života Crkve | Lectio divina

Draga djeco! U ovom milosnom vremenu iščekivanja želim vas pozvati na molitvu da došašće bude molitva obitelji. Na poseban način, dječice, koju nježno grlim, potičem vas na molitvu za mir u svijetu, da bi mir prevladao nad nemirom i mržnjom. Hvala vam što ste se odazvali mome pozivu.

(S Crkvenim odobrenjem)

Foto: Arhiv ICMM

GLASNIK MIRA
Utemeljitelj i nakladnik
Informativni centar MIR Medugorje
Glavni urednik
Mario Vasilj Totin
e-mail: mario.vasilj@medjugorje.hr
Tel.: 00 387 36 653 323
Služba pretplate
Nikolina Sivrić
e-mail: pretplategm@medjugorje.hr
Tel.: 00 387 36 653 300
Lektura
Ana Marin
Grafičko oblikovanje
SBD, Mostar
Tisak
Fram Ziral, Mostar

List je prijavljen kod Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije pod brojem R-05-05-42-2175-86/06 od 12. siječnja 2006.
Godišnja pretplata (12 brojeva): Hrvatska 20 €, BiH 30 KM, europske zemlje 40 €, Švicarska 60 CHF, USA, Kanada i Južna Amerika 80 USD, Australija 120 AUD.
UPLATE
Iz BiH u KM: Informativni centar MIR Medugorje d.o.o. - Glasnik mira. Naziv banke: Unicredit Bank, Žiroračun broj 3381202200129568.
Iz Hrvatske u €: Informativni centar MIR Medugorje d.o.o. - Glasnik mira. Adresa: Gospin trg 1, 88266 Medugorje, Bosna i Hercegovina, Naziv banke: OTP banka d.d., IBAN: HR0524070001100663037, SWIFT: OTPVHR2X
Iz Švicarske u CHF: Katholische Kroatienmission, Postfach 9057, 8036 Zürich. Naziv banke: UBS AG Zürich – Wiedikon (0270/00), Kontonummer: 805418.40A (svrha uplate: Glasnik mira), IBAN: CH63 0027 0270 8054 1840 A, BIC: UBSWCHZH80A, UBS Postkonto Nr: 80-2-2
Za sve valute iz drugih zemalja: Za sve valute iz drugih zemalja: Informativni centar MIR Medugorje d.o.o - Glasnik mira. Naziv banke: UniCredit Bank, SWIFT: UNCRBA22, IBAN: BA393380604802774622 (svrha uplate Glasnik mira).
Pretplate za Glasnik mira možete izvršiti i preko paypal računa na linku: www.paypal.me/mirmedjugorje (svrha uplate: za Glasnik mira)
Adresa: Glasnik mira, Gospin trg 1, 88266, Medugorje, BiH
e-mail: glasnikmira@medjugorje.hr, **Internet:** www.medjugorje.hr, www.medjugorje.hr/hr/glasnik-mira

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vatikanskog koncila, nakladnik izjavljuje da nema nakanu preteći sud Crkve o nadnaravnosti prirode događaja i poruka o kojima je riječ na ovim stranicama. Taj sud pripada kompetentnom autoritetu Crkve, kome se autor potpuno podvrgava. Riječi poput "ukazanja, čudesa, poruke" i slično imaju ovdje vrijednost ljudskog svjedočenja.

Iz sadržaja

Fotografija na naslovnici: www.shutterstock.com

Božić

Božićni mir – Božji dar, fra T. Pervan
Ogrijmo se vatrom međugorskih Božića, fra A. Musa
Bog je izabrao doći među nas kroz obitelj, K. Miletić
Čekanjem do Smisla, M. Miletić
Došašće: vrijeme postojanja, P. Tomić
Advent koji nas ispunjava nemirom, D. Pavičić
Prvi Božić fra Rude Jurića, fra A. Marić

Poruka za sadašnji trenutak

Neka došašće bude molitva obitelji

Događanja

Gospina škola

Poruke obraćenja u prirodi, fra M. Šakota
Fra Slavko Barbarić i Crkva (II.), fra I. Dugandžić

Putopisi

Od gorja mog Medugorja do brežuljaka malog Kibeha, Marija Zorka Vasilj

Iz života Crkve

Teološki podlistak

Božić i Bogojavljenje – povijest, liturgija, teologija, vlč. Zvonko Pažin

Hrvatsko kršćansko nazivlje

S neba side dolje radi grješnika / rodi se u štali radi čovjeka, M. Mamić

Dnevna misna čitanja

Poštovani čitatelji *Glasnika mira*, hvala na pitanjima, prijedlozima i savjetima koje nam šaljete. Pozornost posvećujemo samo i isključivo potpisanim pismima.

Uvodnik

UREDNIK
Mario Vasilj
Totin

Božić – blagdan radosti i nade

Božić je. Čas radosti i proslave neizmjerne Božje ljubavi koja je postala čovjekom kako bi je i mi ljudi mogli vidjeti i čuti, da bi nam bila blizu u svakome životnom trenutku. Preko Djeteta u jaslama vječna Božja riječ je postala tijelom, a čovječanstvu progovorila milosrđem i ljubavlju.

Kako će biti ugodno uhu, ali još više srcu na Badnjak čuti Papu, biskupe, svećenike bilo gdje na svijetu, fratre na oltaru u našem Medugorju, kad rašire ruke i zadrhti im glas, proglašavajući pohvalu nad svim pohvalama: „Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov, što pohodi i otkupi narod svoj!“

Valja nam se, stoga, i ovoga Božića svrstati u kolonu vjernika koji su poput mudraca s Istoka krenuli prema štali u Betlehemu. Valja nam pristupiti Isusu Kristu i spoznati tko smo postali njegovom poniznošću, trpljenjem i smrću na križu kad je sebe položio za nas te ga obnovljenom vjerom prigrliti kao svoju najjasniju zvijezdu vodilju i smisao našega postojanja.

Kako se odnositi prema tajni Božića poučio nas je i sv. Franjo, koji čini jaslice, uz njih moli i osluškuje evanđeoski poziv na poniznost. Božićno siromaštvo Djeteta i Njegove Majke, u svoj magli svijeta, izoštrilo je Franjin pogled na Boga, te postalo njegov neophodan uvjet istinske radosti. Svjetlo je došlo u njegovu tamu, kao što je neko došlo i u tamnu noć Betlehema. I mi imamo još tamnijih tmina, od onih Franjinih. Često smo ustrašeni i sapeti strahom: Što jesti i što obući, kako preživjeti obiteljske obveze, uspjehe i neuspjehe. Valja se i nama zaustaviti te pred jaslicama slušati i osluškivati, tražiti snagu za život. Sv. Franjo nam je svojim primjerom i porukom posvjedočio da je bez Krista, Bog za čovjeka nedohvatljiv.

Dijete iz Betlehema tri desetljeća poslije bit će na križu razapeto, ali i treći dan uskrsnuti. U tim istinama pronadimo smisao svoga života i svoj put u svakodnevnom življenju ljudskog i kršćanskog poslanja. Posvjedočimo ljudima da smo našli nadu usred naših životnih kušnji i križeva, da smo sposobni Božjom pomoći i druge podržati u njihovim kušnjama i teškoćama.

Blagdan je ovo koji zbližava i ujedinjuje obitelji, potiče u srcima ljudi pozitivne osjećaje u odnosu na sebe i na druge. Lijepo je, također, vidjeti svjetla i ukrasa s kojima su okićene naše kuće. I ljudske geste nešto poručuju. Naša ukrašena mjesta pobuđuju u nama osjećaj nade u bolje i ljepše bez obzira na stvarnosti koje su često tamne i depresivne.

Otvorimo vrata Isusu da se rodi u srcu svakoga od nas, u svakom našem domu i zajednici. On će tako po nama ostati prisutan na ovoj našoj zemlji, u ovom našem Medugorju koje, preko Kraljice Mira, prema Kristu – Novorođenome Kralju, želi usmjeriti cijeli svijet. Neka i ovoga Božića naše Medugorje bude topli dom, mali Betlehem, svima onima koji traže Dijete koje je spasilo svijet i Majku koja ga je rodila, a nama poručila da je Kraljica Mira, da molimo i volimo, da čuvamo vjeru, nadu i mir.

Možemo zajedno s Karlom Rahnerom poslati i ovoga Božića poruku kršćanske ljubavi cijelome svijetu: „Bog je izrekao svoju posljednju, svoju najdublju, svoju najljepšu riječ o utjelovljenoj Riječi, koja nikad više ne može biti opozvana... A ta riječ glasi: Ja te ljubim, svijete i čovječe!“ Sretan Božić! ■

BOŽIĆNI MIR – BOŽJI DAR

fra
Tomislav
Pervan

Prošlo je nekoliko godina otkako su mediji izvijestili o arheološkoj senzaciji: U Rimu, duboko u brdu Palatinu, brdu na kojem su se u antičko doba nalazile palače rimskih uglednika i careva, znanstvenici su koristili sonde te su naišli na špilju ispunjenu mramorom i školjkama.

Činjenica da je ta špilja-pećina postojala znano je još iz antičke literature. Smatralo se to mjesto najvažnijim mjestom bogoštovlja u starom Rimu. Prema legendi, u njemu se nalazila vučica koja je dojila napuštene blizance Romula i Rema. Romul je postao utemeljitelj Rima. Rim je svoje godine brojao od osnutka Grada – *Ab Urbe condita* – 753. prije Krista. Sad je ta drevna kulturna špilja možda ponovno otkrivena. Iako su bile izražene i dvojbe – talijanski arheolozi i antikvari bili su sretni zbog toga arheološkoga otkrića.

Dvije špilje

Kad čovjek pročita izvještaj o takvu senzacionalnom otkriću, misao mu nehotice leti na jednu drugu špilju – naime – na onu u kojoj je prema drevnoj predaji rođen Isus Krist. Mi smo navikli Isusovo rođenje prikazivati u štali-staji, u jaslicama. Često su te 'jaslice' prava umjetnička djela i oduševljavaju ne samo djecu. Ali drevna crkvena tradicija (npr. apokrifni spis tzv. *Jakovljevo Protoevanđelje*, 18), a nadasve cjelokupna tradicija pravoslavne Crkve ne govori o tome da se Isus rodio u štali-staji, nego u špilji. Povijesno gledano, čak mnogo toga govori u prilog da se Isus rodio u nekoj špilji.

U to doba u Izraelu stajale su za domaće životinje, poglavito ovce i koze, često bile ukopane u meke stijenu planinskog obronka. Možda je Isus rođen zapravo u sličnoj špilji. Svejedno, Luka pripovijeda kako je Marija rodila novorođenoga Isusa i položila ga u jaslje (Lk 2,7). Možda su upravo tu domaće životinje tražile zaklon.

Gotovo da ima nutarnjega smisla te da se samo od sebe nameće usporediti te dvije špilje i dva događaja: špilju rimskih blizanaca i špilju Isusa Krista. Da budemo precizniji, nisu špilje ono što nas zanima, nego ono što se pripovijeda, što se dogodilo, što je došlo iz tih špilja. Nutarnja i vanjska usporedba i poveznica.

Povijest Rima – bratoubojstvo na početku

Prema legendi dvojica braće – Romul i Rem – bila su napuštena, ostavljena

kao nekoć Mojsije u Egiptu. Dojila ih je vučica u nekoj špilji. Na početku je to išlo dobro, godilo im je mlijeko vučice. Narasli su i postali snažni. Ali se vučica narav pojavila kasnije kad su obojica htjela osnovati grad. Romul na rimskom Palatinu, a Rem na rimskom Aventinu. Svatko je htio imati grad za sebe. I tu već dolazi do razmirica, podjela. Romul je upregao dva bijela vola te s njima zaorao i iskopao „svetu brazdu“ oko Palatina, te s volovima omedio budući grad. Brazdu je nazvao „jarkom“ svoga budućega grada, a nabacanu zemlju „zidom“. Rem se htio narugati bratu i preskočio je maleni zid. Tada se Romul rasrdio na brata i ubio ga svojim rukama uz riječi: „Ovako će se dogoditi svima koji preskoče moje zidove.“ Ne podsjeća li nas to na biblijski izvještaj o braći Kajinu i Abelu te početku gradnje gradova, jer je Kajin sagradio prvi grad (usp. Post 4,17).

To je legenda o osnivanju Rima. I kao svaka legenda sadrži ona u sebi veliku mjeru istine. Mali grad Rim postao je veliko globalno, svjetsko carstvo. Moćno svjetsko carstvo koje je, kao i svako ljudsko carstvo, izgrađeno na nasilju. Prema rimskom pjesniku Vergiliju (Eneida VI 853), nepromjenjiva, vječna misija Rima bila je: *parcere subjectis et debellare superbos: poštedjeti, smilovati se podčinjanim, a pobijediti, poraziti ohole*.

To bi trebalo značiti da će narodi koji se dobrovoljno pokore Rimu biti pošteđeni, moraju plaćati veliki danak, velike dažbine svake godine. A oni koji se pobune i odupru Rimu, bit će uništeni. Uostalom, Zapadno Rimsko Carstvo trajalo je više od tisuću (1000!) godina, a protezalo se sa sjevera Britanije do Eufrata i Tigrisa te Egipta.

Rimska svjetska moć i sila, koja je prema legendi o svom osnivanju izgrađena na nasilju i bratoubojstvu, samo je jedno carstvo u dugom nizu velikih carstava. Sve se države temelje na moći i sili. To je ili nasilje vukova u državničkom ruhu – ili je to umjerena sila koja pokušava uspostaviti red i zakon te tako osigurati socijalni mir. Bez državnog monopola nad prisilnim aparatom doskora bi izbio kaos čak i u najizvrsnijim ustavnim državama.

I današnja demokratska ustavna država izgrađena je na sili i moći: Njoj trebaju policija, tužilaštva i tamnice, jer se inače ne bi mogao uspostaviti red. Čak je potrebna i vojska jer se u žurnim i prijekim slučajevima mora braniti od svojih neprijatelja. Dakle, postoji *legitima* državna vlast. Pa ipak, nažalost, čak i istinski demokratske države često postaju tlačitelji i tiranije, kao u pandemiji. Sklonost

Rimska svjetska moć i sila, koja je prema legendi o svom osnivanju izgrađena na nasilju i bratoubojstvu, samo je jedno carstvo u dugom nizu velikih carstava. Sve se države temelje na moći i sili. To je ili nasilje vukova u državničkom ruhu – ili je to umjerena sila koja pokušava uspostaviti red i zakon te tako osigurati socijalni mir. Bez državnog monopola nad prisilnim aparatom doskora bi izbio kaos čak i u najizvrsnijim ustavnim državama.

nasilju i želja za sve većom moći duboko su ukorijenjeni u čovjekovu biću.

Protuizvještaj

Zapis koji se veže uz drugu izvornu špilju, izvještaj kod Luke (Lk 2,1-20), zna za sve to. Evanđelist Luka kao obrazovani Grk zna što je onodobno značio Rim i rimska svjetska sila te rimske legije. On vidi zakone a time i red i pravni ustroj koji je ova svjetska sila uspostavila u svijetu. Ali on također sagledava i demonsku prirodu takve sile. Stoga nije nimalo slučajno što je svoj izvještaj o Isusovu rođenju vezao uz ime prvoga rimskog cara Augusta.

Na zapadu carstva slavljen je August kao veliki donositelj mira i, barem na istoku, kao "spasitelj (soter) ljudskog roda". Službeno, državno Augustovo ime bilo je: Car – Cezar – Divi filius – Augustus: Vladar – Cezar – Božji sin – Uzvišeni.

August je stoga uz ime Cezara koji ga je posvojio kao sina. Sada se i sam također prozvao Cezarom. Unutar svog službenog imena naznačio je kako je njegov posvojitelj državnim aktom proglašen božanstvom. Nakon Augustove smrti 14. godine po Kristu rimski je Senat i samog Augusta proglasio *divus*, tj. proglasio državnim bogom. Sve je to trebalo imati odjeka kod Luke kada svoj izvještaj započinje riječima: *U one dane izade naredba cara Augusta da se provede popis svega svijeta (Lk 2,1).*

...istinski mir za kojim narodi toliko žude dolazi samo od Boga – a bespomoćno Dijete u jaslama pravi je donositelj mira, što jasno svima poručuje: Mir dolazi jedino kroz apsolutno nenasilje. Trideset godina kasnije Isus će radije biti raspet i ubijen zbog svoje poruke, nego da posegne za nasiljem. Ovaj pravi mir dolazi u svijet preko ljudi koji slijede Isusa i započinju mir jedni s drugima. Pastiri koji složno hitaju do jaslaca da vide to znamenje koje su im navijestili anđeli na čelu su mnogih potonjih Isusovih sljedbenika.

Takav "cenzus", tj. rimski porezni popis bio je važna poluga za izrabljivanje pokorenih i osvojenih provincija. Dakle, u Lukinu izvještaju treba oslušivati pozadinske zvukove u našem božićnom navještaju: Car koji dopušta da ga se slavi kao "cara" i "spasitelja" – koga je Senat proglasio bogom nakon njegove smrti – državna vlast koja sebe vidi kao nastavak Rimske republike, a u stvarnosti je to autokratski režim, diktatura – carska porezna uprava koja iskorištava druge narode i gura ih u siromaštvo.

U tome surječju Luka donosi protuzvještaj. To je izvještaj o pravom Spasitelju. Anđeo Gospodnji toga Spasitelja naviješta pastirima kao pravog 'Spasitelja' (soter-Salvator). A taj uzvišeni pojam kroz onodobnu antiku još je detaljnije

definiran biblijskim pojmovima "Mesija" (Christos) i "Gospodin" (Kyrios) – Lk 2,10-11. On je jedini Spasitelj i to će Dijete donijeti mir za kojim svijet čezne. Nije to prividni, lažni mir koji donose teške čizme i okrvavljene uniforme vojske i rimskih legionara (usp. Iz 9,4). To je potpuno drugačija vrsta mira. Ne dolazi s ljudskom pomoći i ne dolazi kroz nasilje. Znamen za ovu drugu vrstu mira je nemoćno Dijete u jaslama i najava anđeoske vojske: „Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim“ (Lk 2,14).

To će reći: Ovaj istinski mir za kojim narodi toliko žude dolazi

Dvije špilje simboli su izuzetno nabijeni značenjem. Jedna špilja simbol je opsjednutosti vlašću i bratoubilačke borbe, druga bratske ljubavi i odricanja od vlasti. Ali ne zato što to ne možemo učiniti sami - ne možemo čak ni željeti sami - nego zato što nam Bog želi dati ovaj mir u svome Sinu, Djetetu iz Betlehema. To je radosna poruka Božića.

samo od Boga – a bespomoćno Dijete u jaslama pravi je donositelj mira, što jasno svima poručuje: Mir dolazi jedino kroz apsolutno nenasilje. Trideset godina kasnije Isus će radije biti raspet i ubijen zbog svoje poruke, nego da posegne za nasiljem. Ovaj pravi mir dolazi u svijet preko ljudi koji slijede Isusa i započinju mir jedni s drugima. Pastiri koji složno hitaju do jaslaca da vide to znamenje koje su im navijestili anđeli na čelu su mnogih potonjih Isusovih sljedbenika.

Božić i mi

Izvještaj o djetetu u jaslama, o pastirima sa svojim životinjama i anđelima ponad betlehemske polja nije nikakva ugodna idila, pastoral. To je poruka o tome kako može doći do mira u našem svijetu. Oružje rimskih legionara bila su koplja, mačevi i strojevi za razbijanje zidova te katapult. Danas imamo u svijetu daleko učinkovitije oružje koje može ubiti milijune ljudi u samo nekoliko minuta. Bitno je pitanje za nas i našu budućnost, hoće li biti mira u svijetu, usuprot žudnji za moći bezočnih diktatora te protiv fanatizma zabludjelih i zaslijepjenih terorista.

Taj se mir ne može postići pukim humanizmom, koliko god dijalog ljudi vodili, i koliko god bilo žurnih poziva na bratimljenje svih na razini cijeloga svijeta. Ljudi su odveć opsjednuti moći, odveć je vučje krvi u ljudskim venama. Romul ubija brata Rema. Ovo je normalno stanje i slučaj. To je u svima nama. Samo što mi to općenito radimo suptilnije i pod fasadom lažne uljudnosti.

Božićno evanđelje nam želi reći: Samo je jedan put do mira u svijetu, do mira u našim obiteljima i do mira u našim srcima. To je put do Djeteta u jaslama. Mi sami ne možemo stvoriti mir za kojim žudimo. Ali mir bi bio moguć u nasljeđovanju Isusa, u zajednici s pastirima u kojima se naziru buduće zajednice prezrenih i siromašnih, jer su upravo pastiri u to doba slovali kao društveni niži sloj.

Božićni mir je drukčiji

A ovaj mir koji anđeli najavljuju daleko je više od našega svakodnevnog ljudskog, ne gristi, ne ubijati, ne dizati u zrak. Taj mir znači pomiriti se, otvoriti vlastito srce drugomu, osjetiti gdje drugoga boli, liječiti, vidati rane, postati brat i sestra jedni drugima.

Dvije špilje simboli su izuzetno nabijeni značenjem. Jedna špilja simbol je opsjednutosti vlašću i bratoubilačke borbe, druga bratske ljubavi i odricanja od vlasti. Ali ne zato što to ne možemo učiniti

sami – ne možemo čak ni željeti sami – nego zato što nam Bog želi dati ovaj mir u svome Sinu, Djetetu iz Betlehema. To je radosna poruka Božića.

Ljudi međutim ne žele znati tko su i što su. Prave se velikima. Sve što jezikom kršćanske vjere nazivamo "griehom", sve što je neljudsko, podlo i zlo, ima svoje korijene samo u tome: Odbijamo prepoznati ono što jesmo: ograničena, ranjiva, krhka stvorenja koja ovise o dobroti onih s kojima živimo. Bog je sebe učinio zrcem prašine, propadljivim čovjekom za nas, da nam pokaže koliko nas ljubi. Jer činjenica da se Bog otkriva u čovjekovoj ljudskosti nije izvanjska u odnosu na njegovu objavu. Umjesto toga, to je sadržaj ove poruke središte njegove objave. "I Riječ je tijelom postala i podignula svoj šator među nama", kaže Ivan. To je klimaks njegova cjelokupnog evanđelja.

Riječ je tijelom postala – tijelom postaje Bog koji nam je uvijek bio otvoren, što prevedeno na današnji jezik znači: On sam preuzima naš način postojanja, našu konačnost, našu nemoć, našu krhkost. Čini sebe ranjivim. Ne čini to radi sebe, nego radi čovjeka. Toliko nas traži da ne preza ni od čega, pa ni od odricanja od vlastite naravi. Sam Bog ulazi u naš životni put i postaje jedan od nas. On želi da ga pronademo u onome što nam je najbliže i najpoznatije: U našoj vlastitoj prirodi kao ljudskih bića u Djetetu. U njemu nas također može upoznati tako da ga se više ne bojimo. Stoga postaje tijelo, nemoćan, malo dijete. Mislilac Ernst Bloch bio je u pravu kada je rekao da se u srži kršćanstva nalazi rastanak s Bogom čiste onostranosti, Bogom moći i sjaja. Bog je objavio svoju slavu u Isusu Kristu.

Riječ je tijelom postala – tijelom postaje Bog koji nam je uvijek bio otvoren, što prevedeno na današnji jezik znači: On sam preuzima naš način postojanja, našu konačnost, našu nemoć, našu krhkost. Čini sebe ranjivim. Ne čini to radi sebe, nego radi čovjeka. Toliko nas traži da ne preza ni od čega, pa ni od odricanja od vlastite naravi. Sam Bog ulazi u naš životni put i postaje jedan od nas. On želi da ga pronademo u onome što nam je najbliže i najpoznatije: U našoj vlastitoj prirodi kao ljudskih bića u Djetetu.

Ipak, Ivan je nazvao "slavom" ono što je vidio očima svoje vjere u liku Isusa od Boga. Ono što je mogao vidjeti, njega je preplavilo: „Vidjeti smo njegovu slavu, slava jedinorođenoga od Oca, pun milosti i istine“. Bog se troši na nas do te mjere da ruši sve naše slike o Bogu. Božju slavu ne čini trijumfalističko moćno ponašanje i sjaj, trijumfalni ulazak u Rim, nego ono što sjaji u betlehemskom golom djetetu: milost i istina.

To su dvije posebne riječi u cijeloj Bibliji. Jer milost znači nešto poput ljubavnosti, naklonosti, oćaranosti – grčki "charis" – odakle dolazi "karizma", milina i čar. A istina znači ono na što se mogu potpuno osloniti, dakle znači nešto poput odanosti. Da nas Bog smatra toliko dragima da nam daje neopisivu ljubav koja nas primatelje može samo oćarati – i da nam u svemu, pa i po cijenu sebe, ostaje vjeran i nikada nas ne iznevjeruje – to je nepovrjedivo obećanje nad životom, bez obzira završava li u mladosti ili u punini godina. To je bit Božića. Proslava nade.

Bilo bi dobro da svatko od nas na Božić i u dane koji slijede stane pred jaslance i pomoli se:

„Gospodine moj i Bože moj, daj meni i mojima svoj božićni mir. Učini moje srce širokim i tihim i vjernim. Učini me sredstvom svoga mira. Pouči me da svoju braću i sestre gledam novim očima u vjeri, da s njima zajedno kroćim tvojim putem, putem Evanđelja, putem nasljeđovanja.

Tada bi se i nama mogao dogoditi Božić. ■

Poštovani čitatelji, pred vama je knjiga Hodočasničke staze fra Karla Lovrića koja nas vodi u ništa manje nego 119 uglavnom Gospinih svetišta u 38 zemalja svijeta. Knjiga spada u red onih koje svakako treba proćitati, i to ne samo jedanput; ona bi, da se poslužimo školskim rječnikom, trebala biti obvezna lektira, svojevrsni vademekum.

Ne možemo fizički posjetiti sva hodočasnička mjesta, ali se možemo duhom prenijeti u njih. U tome nam obilno pomaže ova fra Karlova knjiga. Ona će nas, da se poslužim riječima autora, približiti Gospi, a preko Gospe Isusu i Njegovoj Crkvi.

INFORMATIVNI
CENTAR MIR
MEĐUGORJE

Sva izdanja možete
kupiti na web stranici
www.medjugorje.store

Knjigu možete naći u Suvenirnici Informativnog
centra MIR Međugorje.

Ogrijmo se vatrom međugorskih Božića

fra
Antonio
Musa

Božićni su dani redovito spoj neobičnih stvarnosti. U Rođenju Isusovu slavimo Božju poniznost, a slavlje je to koje je gotovo uvijek sve, samo ne ponizno. Okićeni domovi, raspjevane crkve i bogati blagdanski stolovi većinu vjerničkih srca ne pozivaju na poniznost, nego na slavlje. Ipak, Božić je događaj poniznosti. Na poniznost nas u Božiću poziva sve: od Djeteta u jaslama, Majke za koju nije bilo mjesta u svratištu, do ozeble stvarnosti betlehemske svetog prizora. Jer, Božić nam uvijek dođe u hladno doba godine. Ipak, iako velika većina nas Božić slavi u najhladnijim danima u godini, u toj proslavi Božića

nalazimo toliko topline. I tako je snažna ta toplina Božića da je kadra ugrijati i najledenija srca i otopiti najmrzlije savijesti. Božić je uistinu slavlje neobičnih paradoksa. Lijepo je to primijetio i engleski katolički pisac Gilbert Keith Chesterton kada je rekao da je Božić neobičan jer u sebi krije jedan paradoksalni poziv: Božić naime poziva da se Rođenje jednoga *beskućnika* slavi u svim domovima svijeta.

Tijekom mojih srednjoškolskih, ali i bogoslovskih dana rado sam o Božiću dolazio u Međugorje. Svoje studentske pauze volio sam provesti u miru međugorskih večeri. Često smo kao studenti dolazili u Međugorje na Staru godinu i u

pjesmi i molitvi dočekivali Novu. I svaka ta Nova godina u Međugorju je bila uvijek nova. Vjernici okupljeni sa svih strana svijeta koji – usred hladnoće našega vremena i ovoga trenutka – pohrliliše upravo u Međugorje pokazivali su i nama koji smo odrasli nedaleko od međugorskih brda da je ono što tako žarko tražimo i za čim cijelim srcem čeznemo blizu. Maleni Bog, Božić, nam je tih dana u Međugorju bio nadohvat ruke. U našim srcima Betlehemske Djetesce prestajalo je tako biti *beskućnik*, a postalo je *najdraži gost*. I odredilo nas je to zasvagda.

Ljudi se o Božiću dolaze ogrijati u Međugorje. Promrzli od surove ledenosti svijeta, u Međugorju pronalaze vatru

koja otapa srca zavedenog čovjeka i posrnulog čovječanstva. Božić u Međugorju kao da tjera tamu iz naše sredine, iz naših noći i dana, iz našega vremena. Odlučnošću onoga presudnoga trenutka u kojem je Bog postao čovjekom u krilu Marije Djevice, Božić u Međugorju daje priliku da se Bog obistini i udomi u srcima tolikih koji se dođoše ogrijati na vatri njegove blizine. I tijekom cijele godine ljudi hrle u Međugorje jer im tamo Djevica trajno rađa Sina kojega davnine poznaju kao Kneza Mira. Čudesna je milost po kojoj ovo maleno mjesto gori Božjom snagom. Kao ono nekoć u Betlehemu, gdje se nebo spustilo u krilo zemlje, Bog se ovdje među nas spušta po predanju Majke koju njezinom ljubavlju nazivamo Kraljicom Mira.

Međugorje nas tako podsjeća na Betlehem. Poput mjesta gdje se rodio Spasitelj svijeta, Međugorje svojim brdima i uzvisinama potiče na poniznost. Samo ponizan čovjek kadar je otvorenoga i čistoga srca prići i pokloniti se Gospodinu u jaslama. Dobro je to znao sveti Franjo Asiški kad je na brdu Greccio priredio prve žive jaslice. Ta franjevačka prostodušnost u prilasku Gospodinu ispunila je međugorski obzor svakoga Božića. Samo ponizan čovjek i čovjek čistoga srca kadar je na uzvisinama međugorskih brda ostaviti svoju uznositost, a prionuti uz poniznost. Vatra zapaljena na brdašcima Betlehema govori nam priču o Božjoj slavi u njegovom poniznom Dolasku među nas. Ta ista vatra, snagom Duha zapaljena u Međugorju vodi nas kroz uzlazak na brdo u silazak k Bogu kojega u njegovom Rođenju, malena i krhka, možemo vidjeti tek u poniznom poklonu srca, uma i tijela. Predivno je to osmislila mudrost Božja i predivno se taj duh Betlehema, duh Božje poniznosti i topline, slio i u Međugorje.

I ovoga će Božića zvijezda zasjati nad Betlehemom. U srcima su nam i molitvama toliki njegovi stanovnici koji u ratu dočekuju još jedan Božić. U srcima i u molitvama su nam i toliki kršćani čiji je opstanak na svetim mjestima još više otežan teškim razaranjima i stalnim sukobima. Molimo da nesigurnost svakodnevnice ne zamračí sjaj svjetla Božića. Neka zvijezda koja se rodila nad Betlehemom i u ovo naše vrijeme jedanko sjaji svojom toplinom i vodi nas svojom jasnoćom.

Toliki će i ovoga Božića poći u Međugorje. Usred svjetlucavih nakita, lijepo okićenih oltara, crkava i domova, mnogi će vapiti susresti Gospodina. Toliki među njima ne će ovoga Božića moći

Foto: Arhiv ICM

okititi svoj dom. Spriječeni tolikim modernim sukobima i tolikom hladnoćom ovog našeg trenutka, krenut će put Međugorja ogrijati se na vatri koja u njemu ne prestaje gorjeti. Dočekat će ih otvorena srca svećenika u ispovijedi, Božja mudrost i navješćaju Crkve, ljepota liturgijskih slavlja u kojima će im Bog progovoriti i topli zagrljaj Majke koja svoju djecu ne prestaje grliti kao što je u jaslama, usred mračne i hladne noći, grlila svojeg Novorođenog Sina. I srca će se smiriti jer će ono najslabije svojem domu pronaći u međugorskim božićnim noćima.

Kada dođemo u Međugorje, znamo što nas u njem grije, znamo tko nas u njem grije. Mrzlu svijest modernog čovjeka koji srlja u tolike ludosti valja trajno grijati na izvoru međugorske duhovnosti. Zato se još jednom moramo odlučiti na poniznost na koju nas Bog po Kraljici Mira poziva i ovoga Božića. Nama je trajno otkrivati paradokse betlehemske jaslice po kojima se Veliki skriva u Malenost, Silni u Nježnost, Moćni u Bezazlenost, Bog u Djetesce. Po pozivu koji nas šaptom s Podbrda zove na malenost, mi u sebi otkrivamo unutarnju snagu koja nije naša, nego je Božja. Uistinu, veličina duha se krije u malenosti vlastite samodopadnosti, sila se pronalazi u nježnosti, moć u bezazlenosti, Bog u plaču Djeteta, svakoga djeteta. Jeka ovog poziva s Križevca nam odgovara predanjem tolikih koraka koji

koračajući uzbrdo naučiše licem gledati u nebo, a srce prigrabiti zemlji od koje su uzeti. Međugorje Crkvu grije ovim paradoksima i osobito su oni snažni u svetim danima Božića.

Kraljica nam Mira trajno dolazi i krije nas toplinom poruke i smirajem koji je u Bogu. Ipak, posebnom blagošću progovara njezina prisutnost o Božiću. Majka je majka uvijek, ali osobito u rođenju djeteta. I ovoga se Božića Kraljica Mira tako našla pred vratima tolikih pojedinaca, domova i crkava. U Crkvi je pronašla nakon dugo vremena *odškrinuta vrata*. Veliki je to dar. Siguran sam da će Gospa po tom otvorenom prolazu ući u darovani prostor i nastaviti donositi Krista darujući mnogima da se ogriju na vatri stalnih *međugorskih božića*, jer u Međugorju se Božje rađanje u srcima svijeta događa trajno.

Budimo joj od pomoći! Neka ovoga Božića toplina njezine ljubavi koja je Bogu bila dovoljna, ispunila i naša srca i naše živote da Maleni Bog, Božić, u nama i među nama ne bude *beskućnik*. Njegov dolazak među nas otopit će obamrle odnose, ugrijati zaledene duše i osvijetliti tamu našega vremena. U poniznom predanju Djevice Marije učimo se ljubiti Onoga koji ljubi poniznost, klanjati se onome koji je velik u malenosti i vjerovati Bogu koji se objavljuje u liku Djeteta kojega sva vremena poznaju kao Kneza Mira. ■

Foto: Arhiv ICMM

Bog je izabrao doći među nas kroz obitelj

Krešimir Miletić

Bog je izabrao doći među nas ljude kroz obitelj. Mogao je izabrati i neki drugi način, ali je baš izabrao ovaj put kroz koji prolazi svatko od nas. Jer svatko od nas ljudi prolazi svoj razvojni put od začeca, kroz obitelj. Ako pogledamo okolnosti u kojima se rodio u Betlehemu, primjetit ćemo da su okolnosti bile sve samo ne romantične. Sveta obitelj bila je izložena neprestanoj opasnosti. Marija je u visokom stupnju trudnoće putovala na način kako se tada putovalo; uglavnom pješke ili na magarcu. Svakako lišena komfora ili uvjeta koji bi danas bili primjereni trudnicama. Samo rođenje se dogodilo u štatici, bez

higijenskih i drugih uvjeta koji su danas minimalni zdravstveni standard u bolnici. Herod je u startu tražio dijete da ga ubije, a obitelj je uskoro trebala otići ponovo na dalek put u izbjeglištvo u Egipat. Kao da nam Bog Otac po primjeru početka života Isusa Krista želi pokazati da je obitelj sigurna tvrđava, kad je Isus u središtu, a roditelji imaju otvoreno srce i potpun odnos s Bogom.

Zato je advent posebno milosno vrijeme u kojem možemo razmatrati naš odnos s Bogom. Jesam li ja kao muž i otac u tako otvorenom i potpunom odnosu s Bogom, kao što je bio sveti Josip? Vidimo da Bog upravo Josipu, ne Mariji, daje upute gdje i kada treba ići

kako bi Isus izbjegao zamku Heroda. Bog Mariju pita za pristanak za sudjelovanje u naumu spasenja, ali Josipu daje upute važne za opstanak obitelji. Kakva je često slika u današnjim obiteljima? Otac je često odsutan, zabavljen materijalnim probitcima i brigama, a sve vezano uz odgoj prepušta supruzi. Svjedočimo krizi muževa, muškaraca koji kao da imaju problem uspostaviti iskren i potpun odnos s Bogom. U župnim zajednicama češće ćemo vidjeti veći broj aktivnih žena, a manji broj muškaraca. Razmišljao sam upravo o ovoj činjenici da Bog želi davati ocu obitelji upute, kroz molitvu, kroz dubok i iskren odnos. I kad bi bilo tako, niti jedna pogibelj ne bi

ugrozila obitelj. Bog bi vodio obitelj kroz sve nedaće i okolnosti, baš kao što je vodio i Svetu Obitelj, preko Josipa.

Zato je današnja kriza obitelji, ponajprije kriza očeva i kriza muškaraca. Muškarac koji ne ostvari dubok odnos s Bogom je gluh i slijep za Božju riječ, za prevažne upute i vodstvo koje je nužno da bi obitelj prolazila i nadilazila životne poteškoće. Muškarac koji ne ostvari dubok i iskren odnos s Bogom Ocem, izvore oćinstva, ne će biti u stanju svojoj djeci pružiti potpuno i ljekovito oćinstvo, oćinstvo koje izgrađuje i osposobljava dijete da otkrije ono puno važnije oćinstvo Boga Oca. Otac tako može u djecu usaditi gorke plodove svoje nezrelosti, nedoraslosti, neodgovornosti (...) s kojima će se djeca hrvati ostatak svog života, uz opasnost da izgube sposobnost ostvarivanja trajnih i kvalitetnih odnosa koji su nužni za sklapanje braka i osnivanje obitelji. Zato je iznimno važno razumjeti kolika odgovornost leži u ulogama očeva i zašto je nužno nastojati oko iskrenog odnosa s Bogom, trajnog procesa obraćenja i izgradnje vlastite zdrave duhovnosti koja će postati temelj zdrave duhovnosti cijele obitelji.

Herod je tražio da ubije Isusa, jer je bio u strahu da će Isus uzeti njegovo prijestolje. Evo slike još jednog muškarca, potpuno različitog od svetog Josipa. Herod u Isusu vidi ugrozu. Zanimljivo, Herod ne traži odgovore u direktnoj komunikaciji s Bogom, već upita sve glavare svećeničke i književnike narodne gdje se ima roditi kralj židovski. Danas bi to bio muškarac koji odgovore traži po svjetovnim internetskim portalima i od tzv. influensera, a ne u molitvi. Muškarac gluh i slijep za Božju riječ postaje ubojica. Koliki današnji muškarci se boje začeca i rođenja djeteta? Koliki današnji muškarci šutke promatraju ili čak potiču djevojke ili supruge da ubiju nerođeno dijete, da zaustave trudnoću? Koliki muškarci su Herodi kad u vlastitim obiteljima doživljavaju djecu kao smetnju, kao ugrozu vlastitog komfora i "kraljevstva"? Da, ovdje vidimo da su mnoge mogućnosti "preslikavanja" modela Heroda na nas u našim obiteljima. Muž i otac koji nije poput svetog Josipa, preuzet će, htio ili ne htio, ulogu Heroda. Jer svaki put kad ne ljubim svoju suprugu čisto i potpuno, kad na prvo mjesto stavljam svoju sebičnost i egoizam, oholost i samozivost, ja postajem utjelovljenje Heroda.

A pozvan sam na nasljedovanje svetog Josipa. Josipa koji nije puno govorio, ali je uvijek čuo ono najvažnije, ono što mu Bog poručuje. Josipa koji je neprestano bio prisutan, marljiv, odgovoran i potpuno usmjeren na obitelj. Josipa čiji je odnos prema poslu bio isključivo usmjeren na dobrobit obitelji, a ne na stjecanje ugleda, bogatstva, raskoši i raskalašenog života kao što je slučaj kod Heroda. Problem Heroda i njegove bolesne "duhovnosti" postat će vidljiv kasnije, u slučaju ubojstva Ivana Krstitelja. Herod će dati odrubiti glavu osobi koju je, kao što svjedoči sveto pismo, volio slušati i imao prema njemu divljenje. Što prije shvatimo ovu opasnost, borbe u našim srcima koja se odvija između Heroda i svetog Josipa, našim će obiteljima bolje.

Zato je važno u ovom milosnom vremenu iščekivanja obnoviti osobnu molitvu i molitvu u obitelji. Muškarac, muž i otac koji okuplja obitelj na molitvu je slika svetog Josipa. Muškarac, muž i otac koji vlastitim primjerom nastojanja oko posvećenja i ostvarivanja dubokog i iskrenog odnosa s Bogom potiče djecu na otkrivanje ljepote kršćanske vjere, slika je svetog Josipa. Otac koji odvaja vrijeme za svoju djecu, za igru, za razgovor... slika je svetog Josipa. Muž koji ostvaruje iskrenu i duboku komunikaciju sa svojom suprugom, nastoji oko obnavljanja tog temeljnog odnosa – braka – koji je temelj cijele obitelji, slika je svetog Josipa. Nasljedujmo dakle, Svetu Obitelj. I budimo radosni. Jer Božić je dokaz da Boga ništa ne može zaustaviti u njegovom dolasku među nas, u naša srca i naše obitelji. Njemu nije problem naše siromaštvo, naše štalice, naše nerazumijevanje ili naši padovi. On se htjede roditi kao dijete, da ga se ne bojimo, već da Mu bez straha otvorimo naša srca. Vama i vašim obiteljima želim sretan i blagoslovljen Božić! ■

MEĐUGORJE PORUKE KRALJICE MIRA

„Dragi čitatelji i Gospini prijatelji, preporučujemo vam ovu knjižicu. Ona ne sadrži ni novu objavu ni novo evanđelje. Njezino čitanje vodit će vas i upućivati na Isusa Krista, što je Gospina želja i smisao njezina dolaska k nama.“

Sva izdanja možete kupiti na web stranici www.medjugorje.store

Knjigu možete naći u Suvenirnici Informativnog centra MIR Medjugorje.

Mirta
Miletić

Čekanjem do Smisla

Čekanjem ono što čekamo dobiva na većoj težini i vrijednosti. Čekanjem se povećava i produbljuje želja za onim što čekamo. I ako je sve odmah i sada, gubi na dubini i smislu. Čovjeka nikada ne ispunjava ono što je lako i brzo dobio. Bez muke, bez odricanja, bez davanja sebe. Današnji čovjek ne zna čekati. Sve mora biti brzo i lako dostupno. Konzumerizam nam donosi instant zadovoljstva koja brzo prolaze. Nakon toga želimo još. Ono čime se „hranimo“ za time još više čeznemo. Tako će netko tko je zaglibio u grijeh bludnosti tražiti zadovoljstvo hraneći se bludom. Onaj čija je hrana ogovaranje, smisao i ispunjenje će tražiti u ogovaranju drugih. Pretvaramo se u ono čime se „hranimo“.

Naš Spasitelj Isus Krist zna ljudsko srce i poznaje naše teškoće. Vidi trenutno društvo u kojem živimo, poznaje okolnosti i teškoće današnjice. Stoga nam želi pomoći nudeći nam svake godine iznova povlašteno vrijeme u kojem nas želi odlijepiti od lažnih idola. Želi našu slobodu bez robovanja. Želi nam dati potpun život već ovdje na zemlji. Nebeski život. Došašće je sveto vrijeme u kojem Isus vraća naše srce na bitno. Došašće nas odgaja za ljubav koja čezne za Spasiteljem. Sluga božji Vendelin Vošnjak ovako je govorio o došašću: „To je vrijeme kada svako srce dršće nekim djetinjim veseljem u očekivanju skorih božićnih radosti. To je vrijeme kada se na naše duše spušta mir, kada ljudi sve jasnije osjećaju blizinu Božanstva koje dolazi na ovaj svijet da bi sebi privuklo svako srce. Sve u došašću kao da šapuće o Njegovu dolasku. I polumrak onih dragih zornica, i adventske pjesme i ono treperavo blistanje svijetla u polutamnim oltarima. U svemu tom kao da iskri duboka čežnja dugih vjekova prije Krista za onim Obećanim, koji je imao doći, kao da govori blažena slutnja da dan Njegova pohoda nije daleko. Mi kršćani tada se sjećamo da je On već tu i da smo mi sretni baštinici drevnih obećanja. I mir i sreća sjeda tada na naše duše – sreća djece Božje.“

Spasitelj uzima narav i izgled čovjeka kako bi nam bio blizak u svemu. Sve što čovjek prolazi, prošao je i naš Spasitelj. Koliko puta smo možda izgovorili riječ Spasitelj? Ili drugima tvrdili kako je Isus naš Spasitelj? Od čega te je Isus spasio? Imaš li to iskustvo nemoći i zarobljenosti, pada? Jesi li ga doista osjetio kao Spasitelja koji te izvukao iz mraka gdje su ljudske snage bile preslabe? Jesi li iskusio trenutak potpunog mraka? Samo čovjek koji je doista bio pred „zidom“ života može zavapiti Spasitelju. To je iskustvo živog Boga koje se utiskuje u našu pamet i ne može se više nikada izbrisati. Tada možeš doista reći da je Isus tvoj Spasitelj. Isus nije tvoj Spasitelj ako te od ničega nije spasio. Bez iskustva spasenja naša pobožnost ostaje površna i plitka. Ljubav prema Isusu slaba i mlaka.

Obiteljski poziv neprestano te „tjera“ da se oslanjaš na Isusa. I koliko god mislio da sve možeš sam kontrolirati, o svemu sam brinuti, život ti pokazuje suprotno. Koliko je bilo situacija u kojima sam imala iskustvo „zida“! Iza zovi odgoja, nesuglasice u braku, smrt oca i majke, problemi djece u školi. Nemaš rješenje, ne razumiješ zašto se to događa i bojiš se da je taj problem nerješiv. Često bih dovodila u pitanje način na koji sam odlučila odgajati djecu ili se pitala što sam krivo napravila. Teške situacije često te tjeraju u samo-sažaljenje, koje je toksična emocija, i tjeraju te na uspoređivanje s drugima. Vidiš kako je ova obitelj skladna! Kako su njihova djeca lijepo odgojena! Oni nemaju financijskih problema i imaju kome ostaviti djecu! Ponekad bih se doista osjećala izgubljenom. No, Isus čeka naše izgubljenosti, čeka taj naš iskreni vapaj. Čezne za našim pogledom jer je ljubomoran Bog. U teškoćama nam je najbliži. Sjećam se da su mi takvi trenutci bespomoćnosti uvijek donosili

neobjašnjiv mir i snagu. Snagu za koju sam mislila da ju nemam. S nekim vremenskim odmakom bih se silno čudila kako sam kroz to prošla. Isus nam je jako blizak kada trpimo, a mi ne volimo trpjeti. Ne volimo situacije patnje, cijelo naše biće se opire patnji. A ona je tako specifično ljudska i jedino kroz nju rastemo. Božić je zapravo još jedan poziv meni i tebi da upoznamo Spasitelja da mu se približimo. Božić je novi poziv da ga shvatimo ozbiljno i utjelovimo u naš život, naše probleme. Naš Spasitelj nije dio neke pobožne ispričane priče. On se želi utjeloviti u ono što sada prolaziš. Želi se roditi tamo gdje si odavno ti odustao. Želi se roditi u tvojim odnosima s ljudima koje ti je dao. Želi donijeti svjetlo tamo gdje si mračan i depresivan, tamo gdje je umrla ljubav. I tamo gdje si odustao od života. Poruka Božića je vrlo konkretna i tiče se tvog života na vrlo izravan način. Na nama je da prihvatimo Novorođenoga! Da prihvatimo Spasitelja! Isuse spasi nas, potrebni smo tvoga spasenja! ■

Marijin san

Usnilo mi se Josipe, nejasno mi je, no mislim, san je bio o rodendanskom slavlju našega Sina.

Tako je, o tome je bio san.

Pripreme su trajale oko šest tjedana. Ljudi su okitili kuće i kupili novu odjeću. Mnogo su puta odlazili u kupovinu pomno izabranih darova.

No čudno je bilo, darovi nisu bili za našega Sina.

Omotali su ih u lijepe papire, povezali ih prekrasnim vrpčama i poslagali ih podno drveta. Da, Josipe, drvo! Jela usred njihova doma! I drvo su okitili. Grančice su bile pune žarkih loptica i blistavih figurica. Na vrhu drveta bio je lik koji je izgledao kao anđeo.

Bilo je divno. Svi su ljudi bili nasmijani, veseli i uzbuđeni zbog darova. Poklanjali su ih jedni drugima. Josipe, ne našemu Sini!

Mislim da ga oni uopće nisu poznavali.

Zar to nije čudno da ljudi toliko toga čine da proslave nečiji rođendan, a da ga i ne poznaju!?

Imam vrlo čudan osjećaj da, kad bi naš Sin otišao na takvo slavlje, sigurno bi smetao. Sve je bilo tako lijepo Josipe i svi tako veseli, ali meni je bilo da zaplačem.

Kako žalosno za Isusom da bude neželjen na svome rodendanskom slavlju.

O, sretna sam da je to bio samo san. Kako bi bilo strašno kad bi to bila stvarnost

DOŠAŠĆE: vrijeme postajanja

Došasće (lat. adventus = dolazak) nas ponovno podsjeća koliko smo prolazni. Koliko je svijet, a onda i mi u njemu, samo jedno iščekivanje trajnosti bivanja. Sv. Irinej je jednom davno izrekao misao koja otprilike glasi ovako: „Za čovjeka ne važi da jest, nego da postaje. Zato Bog koji jest, postaje jedan od nas kako bi nama pomogao postajati!“

Gospa nam često naglašava kako smo u vremenu iščekivanja, zapravo vremenu postajanja, i zato nam kao Majka daje

savjete kako najbrže i najbolje postajati ono što jedino može prijeći u vječno postojanje koje je sama, apsolutna Ljubav. Samo je Ljubav ono što ostaje i traje za vječnost. Ako nas hod došašća ne uči i ne preobražava u ljubav, onda smo negdje pogriješili. Mogli bi reći kako Gospina škola ovdje u Međugorju doista ima za cilj pomoći nam što bolje savladati ovaj put preobrazbe iz prolaznog u stalno, iz grešnog u sveto, iz mrtvog u živo. I nemoguć je ovaj hod bez neprestanog umiranja sebi, bez žrtve, bez mrtvljenja naše pale prirode i grješnog tijela moli-

tvom, postom, sakramentalnim životom i dobrim djelima.

Božja se Ljubav očitovala u njegovom utjelovljenju (I Riječ tijelom postade), u njegovom dolasku među nas ljude. I nije to samo neki događaj koji se zbilo prije više od 2000 godina, nego je to primjer da se i naša ljubav može roditi tek kad je utjelovimo u konkretnom činu samodarivanja i darivanja, u trenutku dolaska (došašće) do drugog čovjeka, u komunikaciji i zajedništvu. Ipak, i tu trebamo biti pažljivi i analizirati sebe iz koje nam motivacije dolaze naša djela. „Najveća

Paula Tomić

i najjača snaga ljudske osobnosti nalazi se u ljubavi. Samo onda ako je ljubav glavna motivacija, osoba će moći ostvariti sebe do maksimuma. Međutim, i ova najdublja egzistencijalna razina ljudske osobnosti iz koje proizlazi motivacija ljubavi, može biti iskrivljena. Osoba može voljeti nešto što je u protivnosti s njenim najvećim i konačnim dobrom. Potrebno je, prema tome čišćenje vlastitih afektivnosti ili kako bi to Biblija rekla, potrebno je obraćenje vlastitog srca.“ (P. Mijo Nikić, SJ) Obraćenje srca bilo bi dakle provjetranje stavova, preslagivanje prioriteta, brisanje laži, a nalaženje Istine, uistinu jedna velika promjena mentaliteta koja počinje kada se Bog stavi na prvo mjesto – kako to Gospa ovdje stalno poziva!

Svakako prva fronta prilaska i dolaska k drugom čovjeku jest uža i šira obitelj. Obitelj je mjesto gdje smo najpozvaniji rasti u ljubavi prema Bogu, a onda hranjeni Božjom ljubavi, rasti u ljubavi prema sebi i ljubavi prema bližnjima. Svaka prava promjena dolazi iz promjene čovjekova srca, a onda iz promjene odnosa u njegovoj obitelji. Kao što i zdravlje jednog organizma počinje od ozdravljenja jedne njegove stanice. Puno zdravih stanica čine zdrav organizam. Tako i puno zdravih obitelji čine zdrav organizam društva.

Gospa kao Majka zna gdje leži korijen problema i zato kroz Došašće poziva na molitvu obitelji. Nije rekla ‘molitvu u obitelji’, nego ‘molitvu obitelji’. To mi zvuči kao poziv, ne samo da se u obitelji u jednom trenutku dana zajedno izmoli neka molitva, nego više kao da uz tu molitvu riječima, nastojimo postići da cijeli život u obitelji, svo obraćanje, rad, riječi, odnosi... postanu živa molitva. Jedno veliko vježbanje ljubavi i mira kroz sve ono što obitelj svakodnevno živi. A to sve zato jer ovo naše društvo, koje je pod vlašću zloga, sustavno uništava obitelj i sve zdrave odnose, vrijednosti, ciljeve. Umjesto mjesta mira, zaklona, zajedništva i ljubavi, obitelji postaju mjesta ratovanja, izloženosti društvenim mrežama, nesloge i netrpeljivosti. Ranjena djeca postaju ranjeni ljudi koji ulaze u nezrele odnose i nisu sposobni prenositi zakon života. Nezreli ljudi ne znaju davati drugima, nego traže za sebe. Nisu sposobni zadovoljavati potrebe drugih, nego sebično, djetinje, traže zadovoljenje vlastitih potreba i ugoda. Umjesto blagoslova prosperiteta, vidimo kako nam se društvo urušava u prokletstvu samodostatnosti, izolacije i umiranja. Polako nestaje Ljubavi, a rađa se civilizacija

straha, užitka, moći i smrti. Vraćamo se u vrijeme poganstva i lažnih bogova.

Mogli bi reći da je Isus govorio o sadašnjem vremenu i vremenima koja dolaze: „U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima: ‘Bit će znaci na suncu, mjesecu i zvijezdama, a na zemlji bezizlazna tjeskoba narodâ zbog huke mora i valovlja. Izdisat će ljudi od straha i iščekivanja onoga što prijete svijetu. Doista, sile će se nebeske poljuljati.’“ (Lk 21, 25-28.) Zar nismo svjedoci neobičnih zalazaka sunca, neobičnih oblika oblaka, neobične igre sunčeve svjetlosti koje znanstvenici nazivaju ‘polarna svjetlost’ iako se događa po cijelom svijetu, a ne samo na sjevernim polovima... Zar nisu oko nas potresi i poplave, strah i tjeskoba ljudi zbog tzv. klimatskih promjena koje stvaraju ljudi namjerno i nenamjerno, svakodnevno iščekivanje trećeg svjetskog rata... Materijalizam i

U civilizaciji ljubavi za koju nas Gospa ovdje želi odgojiti, svatko ima vrijednost jer je ljubljeno stvorenje Božje, a ono najslabije, poput Djeteta u štatici, postaje najveće blago, jer se Bog samo u našoj slabosti može proslavljati.

digitalizacija potpuno su otupjeli ljudski um, sve se objašnjava racionalno, kvocijent inteligencije se svima znatno smanjio zbog ovisnosti o društvenim mrežama, aplikacijama i nekomunikaciji, zakrčljao je govor, izražavanje emocija, potpomognuta smrt postaje sinonim za ljubav prema bližnjemu kojeg želiš spasiti muka na zemlji, a šalješ ga na puno gore i duže muke u čistilištu.

Tjeskoba raste u ovom svijetu bez vjere u kojem ništa nema smisla, nego se živi samo za sada i za sebe. Čovjek nije za to stvoren. Kaže se da je u trenutku čovjekovog začeca, trenutak prije nego ju je poslao u tijelo, Bog pokazao duši svoje Očinsko lice, svoju ljubav. Prvo sjećanje čovjekove duše je dakle lice Ljubavi, lice Oca na nebesima. Zato je u čovjekovoj duši oduvijek ta urođena čežnja za Bogom, za Ljubavlju.

Tjeskoba nastaje kad se čovjek zatvori za vječnost, kad ga tjeraju da zaboravi tu

najveću čežnju svog srca, a to je ponovni susret s Ocem. Kad čovjek dozvoli da ga vodi njegov razum, da sve logički objasni, da učini znanost svojim bogom, da zbog svoje komotnosti izgubi svoju slobodu odlučivanja, kad izgubi pojam istine radi uključivosti i tolerancije koji mu se nameću – čovjek je izgubio vjeru. Zato je tako istinito ono Isusovo pitanje u Evanđelju: „Kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na Zemlji?“ (Lk 18, 8)

Prije mnogo godina, antropologinja Margaret Mead student je upitao što smatra prvim znakom civilizacije u kulturi. Student je očekivao da će prof. Mead govoriti da je to pronalazak udice, ili glinene posude ili izbrušenog kamena. Ali nije. Prof. Mead je rekla da je prvi znak civilizacije u drevnoj kulturi bila pronalazak slomljene, a zatim izliječene bedrene kosti čovjeka. Studenti nisu razumjeli zbog čega je taj pronalazak tako važan, zato im je prof. Mead objasnila. „U životinjskom carstvu, ako slomiš nogu, umireš. Ne možeš pobjeći od opasnosti, doći do rijeke utažiti žeđ ili loviti hranu. Ti si meso za zvijeri koje te vrebaju. Nijedna životinja ili čovjek nisu mogli preživjeti prijelom noge dovoljno dugo da bi kost imala vremena zarasti. Pronalazak slomljene bedrene kosti koja je zarasla dokaz je da je neko odvojio vremena da ostane kod onoga tko je povrijeđen, zavezao mu ranu, odnio osobu na sigurno i izliječio tu osobu. Pomaganje nekom drugom u teškoćama je mjesto gdje civilizacija počinje“, objasnila je prof. Mead. Služenje i pomaganje slabijima je znak civilizacije.

Gospina škola ljubavi i života pomaže nam živjeti našu katoličku vjeru, nasljedovati Isusa, odnosno stvarati pravu civilizaciju ljubavi. Današnji svijet, na žalost, stvara civilizaciju smrti koja počiva na zakonima znanosti, logike i umjetne inteligencije koja eliminira slabo i sve nas pretvara u brojke koje trebaju donositi profit. Ako ne donosimo vrijednost, proglašavaju nas viškom i bivamo eliminirani.

U civilizaciji ljubavi za koju nas Gospa ovdje želi odgojiti, svatko ima vrijednost jer je ljubljeno stvorenje Božje, a ono najslabije, poput Djeteta u štatici, postaje najveće blago, jer se Bog samo u našoj slabosti može proslavljati. Tajne Božje logike moguće je otkrivati samo ključem vjere. Bio vam stoga ovaj hod Došašća doista ispunjen dolascima do drugih, a sa svakim dolaskom neka ljubav u vam postaje sve više nalik Onome koji jest. ■

Advent

koji nas ispunjava nemiro

Darko Pavičić

Advent je i ove godine svojom blještavom ponudom konkurirao Božiću. Odnosno, kao da traje neki zakulisni rat između svjetovnog adventa s ulice i božićnog mira, koji se može osjetiti po crkvama i u obiteljima. Zapravo, taj se sraz uporno nameće posljednjih godina, kao da su advent i Božić konkurencija, pa je bilo naivno očekivati da bi mogao izostati tijekom ovogodišnjeg došašća. Mnogi se pribojavaju da bi advent s vremenom svojom bukom, blještavilom i veseljem mogao zasjeniti i posve u drugi plan baciti važnost i značenje samoga Božića. Takav dojam mogao se osjetiti upravo na prvoj večeri „Ad-

venta u Zagrebu“, gdje smo netom nakon paljenja prve svijeće na Manduševcu prošetali gradom koji je te večeri četiri tjedna prije počeo slaviti Božić onako punim intenzitetom. Dakako, bez ikakva spomena na Isusa i njegovo rođenje.

Naime, poslije te večernje adventske šetnje sjeli smo u jedan restoran u središtu Zagreba, u kojemu su iz sve snage raspalili božićne pjesme. Jednu za drugom. I to baš one lijepe hrvatske popijevke, kao kad se čovjek vrati doma s polnočke, pa mu s prvog programa HRT-a i Hrvatskog radija dopiru milozvučni zvuci o Kristu koji se rodio na oštroj slamici. Tako da smo u jednom trenutku doista dobili dojam kako smo se, nakon šetnje u

hladnoj zagrebačkoj večeri, zatekli upravo na večeri poslije polnočke, premda na nju treba čekati još gotovo četiri tjedna.

Čini se da su uzaludni apeli koji se upućuju s mnogih strana da adventsko vrijeme nije zamišljeno kao vrijeme koje treba ubiti Božić i božićne blagdane. Učinio je to na vrlo jasan i otvoren način popularni franjevac konventualac fra Stjepan Brčina, kad je na Duhovno-duhovitim večerima čak desetak dana prije adventa upozorio mlade da dolazi vrijeme najvećeg licemjerja u gradu i da budu budni kako ne bi izgubili smisao pripreve pred Božić.

„Zna li čovječanstvo koji mir donose ratovi, a koji mir donosi Isus? Isus donosi

pravi mir u našoj savjesti i našem srcu. Ljudi su danas silno nemirni i pokušavaju na sve moguće načine animirati svoj život da smire i umire nemir koji ih 'pere'. I evo nas na pragu adventa, za deset dana započinjemo advent. Pitam vas, hoćemo li iskoristiti ovu prigodu adventa da zadobijemo mir, da prihvatimo Isusa?“, zapitao je na početku propovijedi fra Stjepan Brčina i tumačeći evanđeoski odlomak rekao kako „Isus plače nad Jeruzalemom i njihovom okorjelošću jer ga ne prepoznaju“.

„Mi kršćani ulazimo u fazu pripreme pred Božić, Isusovo rođenje. Ako ne iskoristimo pametno prigodu adventa, da pustimo Isusa u srce i da zadobijemo mir, opet smo napravili propust kao što su napravili i Židovi u Svetom pismu. Međutim, za deset dana počinje najveće licemjerje u našem gradu tzv. „advent“! Ponavljam, počinje licemjerje! Jer nigdje nisam vidio većeg licemjerja nego u današnjim adventima, zato što to nisu više katolički adventi. To nisu više oni adventi koji ti donose mir, nego su to zamaskirani adventi, koji ti donose nemir i koji te čine tako glupim da propuštaš prigodu prepoznati mir i zadobiti Isusa“, kazao je Brčina i zapitao zašto je sve to tako?

„Zato što danas nitko nema hrabrosti jasno i glasno reći da ono što se naziva adventom nije kršćanski advent. I zašto se sve to radi? Čovjek bi rekao da zvuči kršćanski i tako bi trebalo biti u jednoj kršćanskoj zemlji, ali se sve čini da izgubimo mir i da izgubimo prigodu susresti se s Isusom“, odgovorio je, dodavši kako „nitko nema hrabrosti reći da advent nikad manje nije bio kršćanski, u pravom katoličkom smislu“.

„Priključujemo se nekom adventu koji nas ispunjava nemiro, a ne mirom. Uz sve ono što nam se kroz takav advent nudi, mi gubimo prigodu susresti se s Isusom. Jer advent je vrijeme pripreve i iščekivanja, a ne vrijeme derneka i profita“, rekao je Brčina i dodao kako se danas to ne smije reći ljudima, jer su poneseni osjećajima i emocijama.

„Dobrodošlo nam je i ovo zahlađenje, možda padne i snijeg, pa malo svjetla, fritula i vina, sve to čini blještavilo čarobnom atmosferom kako bi se u čovjeku probudile emocije. I k tome pod bujicom lijepih političkih riječi o adventu, u čovjeku se budi osjećaj da poželimo što prije i mi u svoje katoličke domove unijeti ono s ulice. Pa su se neki katolici opredijelili već na prvu nedjelju adventa učiniti Božić i trče u šoping, kite se borovi već u adventu, sve se čini kao da je advent postao Božićem, a to je maska.

Jer se tako gubi prigoda susresti Isusa. Isus će plakati nad tobom i nada mnom, jer će ti advent proći u fešti i slavlju, u lažnom miru, jer ne ćeš susresti njega. Isus plače i gleda Jeruzalem i njihovu okorjelošću, a njih je baš briga što im je Isus nadomak. Hoćemo li i mi slaviti advent i s ulice unijeti ga u naše domove, a Isus će nam biti nadomak, ali ga nema, jer smo sve učinili da ga nema“, kazao je Brčina, dodavši kako se „sve to radi zbog toga da se prekrije strašna istina da mnogi ljudi nisu više pravi kršćani“.

„Time se pokriva prava istina da mnogi kršćani nisu više pravi katolici i vjernici. Sav taj spektakl služi tome da prekrije da nema više pravih kršćana ili ih je jako malo koji se duhovno pripremaju kroz advent. I kroz advent koriste prigodu da se pripreme i susretnu s Isusom. Kako Isus možda ne bi plakao nada mnom i nad tobom. Jer ako vidi da smo se kroz advent prepustili grijehu i da smo bez ikakve pripreme, on mora plakati. Zato što zna da ćemo tako provesti i Božić. Nemoguće je profestati advent i doživjeti Božić radosno i u srcu“, rekao je u propovijedi i naglasio kako nam samo liturgijski kalendar daje prigodu pripremiti se za advent onako kako to propisuje liturgija, a ne sustav i ulica.

„Time se prikriva činjenica da je Krist odavno umro u našim srcima. Što su nam blještaviji domovi, to nam je manje Krista u srcu“, rekao je, dodavši kako se „licemjerje iz društveno-političkog života prelilo na mnoge mlake kršćane, kojima nije mjerilo Evanđelje, niti liturgijski kalendar, nego ono što je 'in' i što se događa na ulici, gradu, medijima ili ne znam gdje“.

„Pravi se vjernik drži liturgijskog kalendara i proživljava svaki liturgijski moment, zato da bi mu kroz to Gospodin pripravio srce kako bi mogao prepoznati Božji dolazak“, rekao je fra Stjepan Brčina i pozvao mlade da u životu otvore duhovne oči i da prepoznaju prigode u svojim životima.

S druge strane, ta tema nije nova i dobro se uvijek prisjetiti jednog razmišljanja Anselma Gruna kako se „gundanje protiv komercijalizacije Božića i skretanja pogleda s bitnoga ne bi smjelo pretvoriti svrhom samome sebi“. Naime i u svem opisanom može se skrivati nešto vrijedno. U jednom od svojih mnogobrojnih tekstova o Božiću, čuveni teolog Grun piše, primjerice, kako ne treba previše kritizirati šarenilo adventa, koje bez daljnega prati neprimjeren duh komercijalizacije. Valja se, zapravo, radovati, kaže on, ljudima koji su izašli na ulice i obilaze adventske štandove, jer je tako „njegov“ Božić izašao na ulice i među ljude koji ga možda nikada ne bi dodirnuli i osjetili.

Ima i tu neke istine. No duh komercijalizacije malo za njega mari i zapravo, Božić ga uopće ne zanima. Duh iščekivanja Kristova rođenja snažno se osjeti na nekim manje vidljivim mjestima u očima javnosti, kao što su mise zornice, koje sve više pune crkve posljednjih godina. Ili pak u mjestima poput Međugorja, gdje nije stiglo spomenuto rivalstvo. Odnosno, gdje se adventsko iščekivanje stapa s božićnim mirom na najprirodniji način, što hodočasnici znaju i te kako prepoznati kao oazu autentičnog mira i Božje blizine. ■

Božićna pjesma 1934.

Umorni smo i ljepote željni,
nježnog glasa na srebrnoj žici.
Da nam Božić bude skladno zvonce –
ko na razglednici:

crkvica na brdu stoji.
Snijeg pada i pokriva blato.
Zvona zvonce, narod k crkvi grne,
(cijelu sliku obrubljuje zlato).

Godinu smo punu gledali u sivo.
Bole oči, sklapa nam se vjeđa.
Hoće li nas ganut
radost bora, jaslica Correggia?

Htjeli bismo opet da smo djeca
koja kliču suncu, cvijetu, ptici.
Da nam Božić bude skladno zvonce –
ko na razglednici.

Tomislav Prpić

fra Ante
Marić

Prvi Božić fratra fra Rude Jurića

Vodili su ih strmo od župnog ureda. Šestorica su u habitima. Prvog svezanih ruku, promrzla vode fra Zvonku. Kapelan je u župi Mostarski Gradac. Cijelo vrijeme skoro da prti duboki snijeg. Noge su mu već prozeble, mokre. Za njim ide fra Krešo. Bio je provincijal, bio je direktor Gimnazije, svet i učen čovjek. Fra Krešimir je Pandžić prešao pedesetu. Uvijek dostojanstven, točan, sabran. I sada je takav. Miran. Fra Augustin kroči tih. Duboko u duši prebire život. Na licu kao da mu se katkad otme neki nebeski blagi osmijeh. Fra Roland dug, krhak. Tek prešao tridesetu. Vrstan profesor matematike. Njegove su oči još dublje upale, tajnovite, mirne. Fra Kornelije ni dvadeset punih godina. Želi pomoći fra Krešimiru, želi nešto korisno učiniti. Hodi s braćom svojom. I fra Rudo. Ni on nema punih dvadeset godina. Ide s nekim osmijehom na svojim nježnim usnama.

Na Gracu su tjedan, koji dan više. Na širokom Brijegu je pakao. Od granata se ne mogu svi skloniti u podrum, u sklonište dok doletiš, možeš poginuti. Jedni su pošli u hidrocentralu dok pogibao ne mine, a oni u Mostarski Gradac.

I evo. Grunuli su partizani u župni ured, povezali ih, kundacima naguravali, i potjerali prema Gostuši:

Prema komandi!

Fra Rudo po duši prebire tu četrdeset i treću. Oblačenje u strahu Boga. Partizani su, na sve strane, prepadi, ubojstva, paleži, pljačke.

Fra Leo nas je, naš provincijal, obukao. Svu šestoricu. Vidio sam u oku i ponos, i tugu, i strah, i nadu. Sve. Govorio nam kao otac. Bodrio i tješio. Habit mi je tako prijao.

Uto ga jedan od partizana udari kundakom u leđa:

Brže, bando ustaška!

Fra Rudo je ubrzao korak, ali na mjestu, jer se kolona nije mogla brže kretati. No, nije ga izbacio iz misli:

Moja je lva, Šiluša, bila sva u nebesima od sreće. I moj otac Marko, ali muški to ne smiju pokazivati. S njim sav radostan razgovara fra Rufin. Čutio sam da je sretan što sam obukao habit. Kad bi nam se pogledi susreli, ostali su dugo zajedno i završili ushitom.

Kolona se pela uz konjski put koji je vodio prema Gostuši. Snijeg je bio do pasa. Hladno. Partizani poput pasa kruže oko uhvaćenog plijena. Krvožedni. Ni malo ne kriju da ih žele ubiti, smaknuti, učiniti sve najgore.

Svima se usne miču, mole. Svi su fratri u toj koloni predani volji Božjoj. A fra Rudo Jurić putuje svojom dušom:

Bilo mi se žao odreći Karla, svoga krsnog imena. Ali, taki je red. Novo ime, govorio nam je fra Makso meštar, nov način života. Gdje li je moj fra Makso?! Čuli smo svašta.

Fra Rudi kao da netko u duši ugasi svjetlo, pa se opet trznu:

Nismo cijeli Novicijati ostali na Humcu. Ljuto ga je bombardiralo. Otišli smo u Veljake. I tu smo nakon pune godine završili Novicijati i položili u ruke fra Lea Petrovića svoje prve jednostavne zavjete 18. rujna 1944. Sve se odigralo u veljačkoj maloj crkvi i u župnom dvorištu. Trebali smo krenuti na Široki. I otišli smo, ali je gore bilo Bože sačuvaj. Govorili su da ćemo mi klerici VII. i VIII. razreda u Crnač. I kuću su gore ubrzano izrađivali, stavljali prozore. No, od škole na koncu nije bilo ništa.

Hladnoća je sve više i više stezala. Žice su se, kojima su ruke vezane, usijecale u kožu, drobile, kosti. Boljelo je užasno. No, ni na jednom fratarskom licu nisi vidio ništa do smirenosti i tihe molitve koju je čuo sam dragi Bog. I Blažena Djevica Marija. S puta se nazirala njena veličanstvena bazilika, i samostan i gimnazija.

Za Božić sam bio kod svojih. Bože, je mi to bio lijep Božić. S fratrima sam bio

u samostanu u Konjicu. Sve sam im pomagao. Najviše se družio s fra Jenkom. Učijo me vjeronauk. Majka me pitala oću li biti kući za svijeću, rekao sam da ću svim silama nastojati. Nakon Ponočke je bila Zornica, pa sv. misa za Božić u 11 sati. Bilo je puka iz svih sela. Pun Konjic. I onda sam nakon svega krenuo u svoje Radešine. Svi su bili za stolom i svi su čekali na mene. Otac je predmolio, palio sve tri svijeće, crvenu, bijelu i plavu u pšenici, a među svijećama rumena jabuka. I sve na pogači obvezano trobojnicom. To je majka uredila. Sa mojim sestrama. Moja su braća pomagala ocu oko drugih, muških poslova. Nas je desetero djece. Bože, gdje su oni sada?!

Partizani su kolonu skrenuli pod put. U duboki snijeg. Negdje su bili na pola puta do Gostuše. Počeli su ih ubijati jednog po jednog. Fratri nisu proklinjali, nisu molili svoje krvnike za milost. Njihove su oči nebesima uzdignute. Oni mole svoga vječnog Oca za milost i za pomoć. U toj pucnjavi i dernjavi partizanskih krvnika čuješ:

Primi, Bože, moju dušu!

Mila moja majko eto me k tebi!

Bože, milostiv budi meni grješniku!

Hvala Ti, Majko Božja, što mi snagu daješ!

O, Isuse, Spasitelju moj, eto me k Tebi!

Rudo je za božićnom svijećom sa svojim sestrama, braćom, sa svojom majkom Ivom i svojim ocem Markom. Otac se svečano ustaje, umače kruh u crno vino i gasi svijeće. Čuje ga fra Rudo na Padinama Bila, u dubokom krvavom snijegu kako se krsti:

Svijećo, mi tebe kruhom i vinom, ti nas radosti i mirom. U ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Amen!

Vidi fra Rudo tako zorno kako se plavičasti dim izvija iz svijeće crvene, i iz svijeće bijele, i iz plave. Vidi i svojim pogledom ide za njima. Padajući u snijeg, vidi sebe kako ustaje za obiteljskim stolom, i veli svojim roditeljima, svojim sestrama i svojoj braći:

Ovo je moj prvi Božić kao fratru s Vama. Na dobro Vam došao Božić i sve-to rođenje Isusovo!

I čuje roditelje, braću i sestre, kako gromko odgovaraju:

I s tobom Bog dao zajedno, mili naš fra Rudo!

Leže u snijegu tijela ubijenih fratara. Tako se crni habiti slažu sa bjelinom snijega. A snijeg je na tom gumnu smrti više crven, krvav. Leži fra Rudo nauznak, širom otvorenih očiju u kojima titra plam božićnih svijeća. ■

Ako mu ne podarite sebe, ništa mu niste podarili

Ako ste još u dvojbi što biste uz predstojeće blagdane podarili svome djetetu (ili svojim najbližima), predložio bih vam slijedeće:

Podarite mu svoje vrijeme.

Odgodite sve hitne poslove,

i sve važne sastanke,

i učinite ono što je jedino neodgodivo:

budite sa svojim djetetom!

Podarite mu svoje povjerenje.

Moguće je da vaše dijete hoće činiti i ono

za što nije sposobno, ali bez vašega povjerenja neće moći

uskladiti svoje htijenje i svoje sposobnosti.

Podarite mu svoje oprostjenje.

Sjetite se da je vaše dijete ipak mnogo mlađe od vas, i da ne može rasuđivati na vaš način.

Podarite mu strpljenje.

Nek vam ne bude teško pomoći mu loviti ribe u umivaoniku, dok ne bude znao razlikovati vode u kojima ribe prebivaju, od voda u kojima ne prebivaju.

Darujte mu svoju blagost.

Nemojte mu biti prepreka u životu, ali ga nemojte učiti izbjegavati prepreke na koje bude nailazio.

Podarite mu iskrenost.

Osvjetljavajte njegov put, da se ne bi osjetio strancem u svijetu, i samome sebi.

Podarite mu postojanost.

Vašem je djetetu neophodna vaša prisutnost i vaše okrilje.

Ako se o vas neće moći osloniti, kako će u svoje srce znati sklanjati one koje će sresti?

Možete mu darovati saonice, lutku koja govori, električnu željeznicu, loptu, kocku, motocikl...

Ali ako mu ne podarite sebe ništa mu niste podarili.

Barem nešto od toga možete podariti drugima. I sebi samima.

Stjepan Lice

Podijelite svoju ljubav ovog Adventa i promijenite budućnost djece u najsiromašnijim zajednicama svijeta.

Dok se sa svojim prijateljima i obitelji okupljamo tijekom adventa kako bismo proslavili rođenje našeg Spasitelja Isusa, odvojite malo vremena i sjetite se milijuna djece diljem svijeta koji propuštaju obrazovanje zbog siromaštva i gladi. Vaše molitve i djela ljubavi i dobrote mogu rasvijetliti tamu u kojoj se nalaze gladna djeca u nekima od najsiromašnijih i najnesigurnijih zajednica u svijetu.

Postoji mnoštvo načina na koje se možete uključiti.

Evo nekoliko prijedloga:

Sjetite se rada Marijinih obroka u vašim molitvama.

Oslanjamo se na molitve u radu Marijinih obroka. Molimo vas da se sjetite Marijinih obroka u vašoj osobnoj molitvi ili kada molite u grupi. Slobodno možete moliti i molitvu za Marijine obroke.

Oče naš

Kruh naš svagdanji daj nam danas i oprosti nam za svaki trenutak kada smo za sebe uzeli više od našeg dijela kruha koji pripada svima.

Pomози nam nasitati umiruće od gladi dobrim stvarima, a ne samo mrvicama s našeg stola. Nauči nas kako dijeliti ono što nam je darovano i nije namijenjeno samo za nas. Zaodjeni nas svojom ljubavlju kako bismo znali dovršiti svako dobro djelo za koje si nas Ti stvorio.

Ispuni naša srca svojim milosrđem i brigom za svako izgladnjelo dijete i upotrijebi naša mala djela ljubavi tako da nijedno dijete više ne gladuje.

Amen

Posjetite stranicu www.marysmealsmedjugorje.org kako bi saznali više o radu Marijinih obroka.

za sve
valute

INO uplate:
SWIFT: UNCRBA22
IBAN: BA 39 338 1207700022778
CORE BROJ: 35000128

Uplate u BiH:
Unicredit Bank: 3381207700022778

Božićna pastoralna

I.

Silaziš blago s visina
kroz krugove sjaja,
ti, vječni neizmjerni Bog.
Silaziš,
že l j o sveg Raja –
kroz Srce Djevice Majke –
Da stvora zagrliš svog.

II.

Zar se ne plašiš
nevolje, bijede,
beskrajnog jada
zemnoga kraja?
O rajsko Čedo,
što silaziš k Zemlji
iz svoga vječnog
blistavog Raja?
„Al zato sidoh
da bijedu vašu
u Krvi svojoj
operem, svetoj;
da lanac ropstva
grijeha vam skinem
i da vas otmem
Aždaji kletoj.“
Hvala, o Bože,
Djetiću mili,
ljubav nas Tvoja
spašava, diže;
Poniznost Tvoja
spusti nam ljestve...
I vječni sad je
Raj nam sve bliže.

III.

Prezreo nisi životinje dvije
ta one svojim grijahu Te dahom,
slamica bješe kao zlato suho...
Marija – Josip ne disahu strahom.
Ta ljubav vječna među njima sniva...
I Zemlja po njoj sad spašena biva.

IV.

Tišina svud je...
Sa svoda zvijezde
srebrnat liju na zemlju sjaj...
Betlehem gradić
u noći sniva,
dok novom hvalom
odzvanja Raj.
Čedo se rodi
u staji bijednoj:
na križu ležaj
izabra Bog...
Ljubavlju svojom
beskrajnom, nježnom
On želi stvora
privući svog.
Hitajte k Njemu,
pastiri smjerni,
Srce Mu dajte –
najljepši dar;
U njem će rajske
zablistat zvijezde...
Vi ćete njihov
rasipat sjaj.

V.

Dolaskom svojim
odstrani nemir,
žarišta rata
i svaki vaj;
Nek Srcem Tvojim
zasja sav Svemir;
brat nađe brata i rodni kraj.
Milost nek Tvoja među nas sade...
U svakoj duši Ognjište nađe.

VI.

Štalica bijedna
rajski je hram:
Ljubavi sad je
ovija plam.
Na slami, u njoj,
počiva On,
pastirskih frula
odzvanja zvon.
Dok svjetlost zvijezda
prostire muk...
pastirskih frula
zadržće zvuk.

VII.

Čuj rajski cilik,
o slušaj zvon,
u maloj staji
počiva On.
A svemir stvori,
sav Neba kras...
I Čovjek posta,
da spasi nas.
O, stvore, priđi,
poklon Mu daj,
al srce svoje...
Za Nj bit će raj.

VIII.

Sa sebe skini
odjeću staru,
sa sebe skini
krivnju i grijeh...
Koljeno prigni
pred špiljom malom...
Čuj zvuke rajske,
pastira smijeh.
Nek Ti srce
Njegova milost
ispere, bit ćeš
ko šljunak čist;
Opet u Tvojoj
ranjenoj duši
ko prvih dana
blistat će Krist!
Sa sebe skini
odjeću staru,
odloži svaki
teret i bol;
Nadi svog Boga...
Duša će Tvoja
postati opet
mirisna dol.

Anka Petričević

Neka došašće bude molitva OBITELJI

Poruka, 25. studenog 2024.

„Draga djeco! U ovom milosnom vremenu iščekivanja želim vas pozvati na molitvu da došašće bude molitva obitelji. Na poseban način, dječice, koju nježno grlim, potičem vas na molitvu za mir u svijetu, da bi mir prevladao nad nemirom i mržnjom. Hvala vam što ste se odazvali mome pozivu.“

„U ovom milosnom vremenu iščekivanja želim vas pozvati na molitvu“

Došašće je milosno vrijeme, šansa, od Boga darovano vrijeme. Što znači milost, može se jasno vidjeti na primjeru fra Slavka Barbarića. On je shvatio: *Gospina ukazanja su poseban trenutak, milost. Ja želim svoj život dati za Gospine planove. Gospa je izabrala nas i ja izabirem biti Gospin suradnik! Ja sam joj potreban! Sve drugo je nevažno, ovo ne smijem propustiti!* I dao je, u potpunosti, cijeloga sebe, svoj život za Gospu.

Smisao došašća je iščekivanje Božića odnosno iščekivanje Isusova rođenja u srcu, u obitelji i zajednici. Pitanje se postavlja: Je li posljednjih godina u nas kršćana došašće vrijeme iščekivanja? Ili je sve samo ne to?

Posljednjih godina na sva se zvona najavljuje Advent u mjestima (u Zagrebu, Beču...), čime se odašilje poruka: Već je sada, početkom i tijekom došašća, slavlje, fešta. Ne misli se na božićno slavlje. Takvi se služe došašćem i Božićem da zarade što više novaca. No to nije Božić. Božić nije početkom ni tijekom došašća već 25. prosinca. U tom kontekstu postavlja se pitanje: Kad bismo trebali postavljati jaslvice u kući i kititi jelku, kuću i ulice: Već početkom došašća ili na Badnju večer?

Gospa nas i u ovoj poruci poziva na molitvu. Zašto opet? Zar ne zato što ne molimo? U Crkvi, posebno na Zapadu, često se samo diskutira, puna su usta priče, prijedloga, sjednice i sjednice... Gospa nas uči: Ništa nemojte činiti bez molitve. Molitva je način kako doživjeti Božić.

Zašto molimo? Mnogo je razloga, ali kako ćemo se primjerice danas orijentirati bez molitve? Uvijek je čovjek tražio „navigatore“ koji mu pomažu da se orijentira. Stari ljudi su se orijentirali uz pomoć zvijezda, sunca, promatranja prirode. Znali su gdje je sjever kad su vidjeli na kojoj strani stabla ili kamena leži lišaj. Isus to jasno kaže svojim suvremenicima: „A od smokve se naučite prisposodbi! Kad joj grana već omeška i lišće potjera, znate: ljeto je blizu...“ (Mk 13, 28) Danas je čitava Zemlja izmjerena, za svaki dio na zemljinoj kugli postoji putnički vodič i navigacija. Ako odemo u pogrešnom smjeru ili zalutamo, glas na navigatoru nas vraća na pravi put. No što je s duhovnim navigatorom? Tko će nam pomoći, kako ćemo znati što je istinito, dobro, moralno, lijepo, bitno u životu ako ne molimo?

„da došašće bude molitva obitelji.“

Došašće je vrijeme molitve obitelji. „Bez molitve nema obitelji“, govorila je Majka Tereza. Kad se u obitelji moli, time se odašilje poruka: Živimo s Bogom, ne sami, ne oslanjamo se samo na slabe ljudske snage. Osim toga, molitva povezuje članove obitelji, donosi toplinu, stvara zdravo ozračje gdje se može dobro živjeti, komunicirati i rješavati poteškoće ako su nastale.

Važno je napomenuti: Moliti ne znači stalno govoriti, izgovarati riječi. U molitvi mora biti tiši-

na, šutnja. Slušanje je presudno, jer samo tako možemo shvatiti Božju tišinu i šutnju, zapravo silnu Božju ljubav koja je tiha, koja živi u Marijini srcu i utrobi, koja se rađa u običnoj štali. Samo u šutnji i srcu koje umije slušati i opažati možemo upoznati Isusa koji nikad ne govori i nikad ne djeluje a da prije toga nije bio u tišini, u šutnji s Ocem.

„dječice, koju nježno grlim“

Ovdje postavljamo pitanje: Majko Marijo, kako možeš grliti nas grješne i slabe ljude? Na ovo pitanje postoji samo jedan odgovor: Čudesna je ljubav naše Majke! Neizmjerena, bezuvjetna! Imamo Majku koja nas nije odbacila iako smo slabi i grešni. Ne samo to: Nježno nas grli. Zato slijedi pitanje koje sebi moramo postaviti: Zar možemo ostati ravnodušni na tu ljubav?! Zar možemo ostati mlaki i ne odgovoriti na Njezine pozive?!

No, kako ćemo upoznati tu Majčinu ljubav ako ne molimo? Ako u tišini i šutnji, u dubokom poniranju srcem u meditaciji ne osluškujemo Marijino srce?

„potičem vas na molitvu za mir u svijetu, da bi mir prevladao nad nemirom i mržnjom.“

Gospa želi da molimo za mir, za druge, jer želi da pomognemo drugima koji žive u nemiru, ratu, u sukobima, ali želi da i sami rastemo u ljubavi. Kad molimo za druge, oslobađamo se sebe, ega. Današnji svijet želi da moj „ja“, ego bude u središtu, a Gospa želi da drugi budu u središtu.

Gospa nam jasno kaže što želi da se u molitvi u nama dogodi: Da mir prevlada nad nemirom i mržnjom, da mir bude jači. Gospa ne kaže da mir vlada, jer mi smo slabi pa mir nekad ne vlada nego nemir i mržnja. Kad kaže *da mir prevlada*, time želi da se u molitvi osposobljavamo, da u nama jača mir pa da može prevladati, pobijediti.

Sv. Augustin je shvatio: Nema pravog mira bez Boga. Zato molitva: Da se otvaramo Bogu u kojemu je pravi mir i da od Boga primamo snagu da se možemo odlučiti za mir i biti ljudi mira, da u nama jačaju snage koje nas čine sposobnima da u određenom trenutku mir prevlada nad nemirom.

Na koncu poslušajmo sv. Ivan od Križa: „Neka malo zastanu ljudi koji se razdaju u aktivnostima, koji misle da mogu preokrenuti cijeli svijet svojim propovijedanjem i izvanjskim djelima. Brzo će razumjeti da bi Crkvi bilo korisnije a Gospodinu ugodnije, da ne govorimo o dobrom primjeru koji bi dali drugima, kada bi polovicu vremena posvetili unutarnjoj molitvi. Tada bi jednim jedinim djelom učinili mnogo više dobra uz mnogo manje truda nego što čine s tisuću drugih na koje troše svoj život. Po unutarnjoj molitvi primili bi milost i duhovnu snagu koja im treba za ta djela. Bez nje sve ostaje na velikoj halabuci.“ ■

Sv. Nikola u DV „Sv. Mala Terezija“ u Majčinom selu

U petak 6. prosinca 2024. oko 10.00 sati, svi vrtičarci DV „Sv. Mala Terezija“ u radosnom i bučnom iščekivanju gledali su na vrata iza kojih se nakon par minuta pokazao sv. Nikola spustivši se s krova zgrade. I ove je godine za sve mališane donio poklone koje su mu brižno pripremili u trgovačkom lancu Namex.

Čim je stigao, djeca su mu zapjevala, onom vjerom i povjerenjem koju sama čista dječja srca mogu imati. Dočekala ga je i teta Darija, voditeljica vrtića koja ga je uvela do posebno pripremljenog 'Božićnog kutka'. Tu su ga djeca obradovala i svojim recitacijama, plesom i pjesmama. Zauzvrat, on im je uputio par korisnih savjeta kako biti dobri, slušati tete i roditelje, a zatim im je svima podijelio pakete i s njima se uslikao. ■

Statistike za studeni 2024.

Broj podijeljenih sv. pričesti: 75 000
Broj svećenika koncelebrana: 1767 (58 dnevno)

Došašće i nova godina u Međugorju

Međugorski župnik fra Zvonimir Pavičić gostovao je u programu Radiopostaje Mir Međugorje. U razgovoru je najavio događanja koja će se kroz došašće organizirati u župi Međugorje:

ZORNICE

U crkvi svetoga Jakova u Međugorju će, kao i u drugim crkvama, početi sve mise zornice u 6 sati ujutro.

„Lijepo je pripremati se za Božić upravo kroz svete mise zornice. Došašće ima dva dijela. Onaj prvi dio do 16. prosinca, kada iščekujemo drugi Kristov dolazak, odnosno njegov ponovni dolazak, kad će preobraziti ovu našu zemlju i kad će Božje kraljevstvo zasjati i objaviti se svima. To je ono što očekujemo u prvom dijelu došašća i čemu se molimo, a onda od 17. prosinca pripremamo se za proslavu onog prvog dolaska, kad je Sin Božji došao utjelovljen u osobi Isusa iz Nazareta i pripremat ćemo se za proslavu Božića. To su veliki dani. Mi kao kršćani imamo svoju izvornu duhovnost, a to je iščekivanje Gospodinova ponovnog dolaska. Biblija završava upravo tim riječima, tom vjerom: - Dođi, Gospodine Isuse - to su prvi kršćani živjeli u doslovnom smislu vjerujući da će Krist doći za njihova života. Tako da zornice mogu pomoći upravo u tom iščekivanju, uz slušanje čitanja, molitve i razmatranja.

KATEHEZE SRIJEDOM O EUHARISTIJI

„Ove godine imamo u Došašću tri srijede, tako da ćemo imati tri kateheze i tri teme, ali sve će biti povezano. Govorit ćemo o euharistiji. Tako da će oni vjernici koji dođu na te kateheze moći čuti više o svetoj misi, o svim obredima i o značenju gesta i obreda te svega onoga što činimo i slavimo u euharistiji“ - kazao je fra Zvonimir.

DOČEK NOVE GODINE U MEĐUGORJU

Sveta misa zahvalnica za proteklu godinu bit će slavljena 31. prosinca u 18 sati. Žive jaslice i ove će godine uprizoriti mladići iz zajednice Cenacolo.

„Blagoslovljeni od Boga, novu, 2025. u Međugorju će i ove godine dočekati brojni hodočasnici, koji će se, umjesto buke svijeta, odlučiti za mir i tišinu Međugorja. Upravo je mir ono što obilježava Međugorje, o čemu svjedoče međugorski hodočasnici. Program je na Silvestrovo kao i inače: u 23.30 će početi misno slavlje. Ući ćemo s Gospodinom u novu godinu, sa svetkovinom Marije Bogorodice, ne može ljepše i blagoslovljenije“ - rekao je fra Zvonimir. ■

Duhovna obnova za bračne parove u Međugorju u novom terminu

Početak mjeseca studenog (od 6. do 9. studenoga 2024.) održana je 23. MEĐUNARODNA DUHOVNA OBNOVA ZA BRAČNE PAROVE koja je ove godine okupila čak stotinjak bračnih parova iz cijeloga svijeta. Koordinator susreta bio je fra Jure Barišić, župni vikar u Međugorju, a voditelj je bio fra Stanko Mabić, svećenik Hercegovačke franjevačke provincije trenutni na službi župnika Župe svetog Paškala u Vitini. Su-

dionici su pristigli iz sljedećih zemalja: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Italije, Kostarike, Španjolske, Njemačke, Belgije, Francuske, Madagaskara, Poljske, Slovačke, Češke, Ukrajine, Latvije, Rusije i Mađarske.

Osluškujući potrebe sudionika, odlučeno je da će sljedeća, 24. Međunarodna duhovna obnova za bračne parove sljedeće godine biti u novom terminu, već početkom 2025. godine

i održat će se u Međugorju od 5. do 8. veljače 2025. godine.

Tema ove duhovne obnove bit će kao i svih drugih duhovnih obnova u Međugorju za 2025. godinu: „Hajdemo u dom Gospodnji!“ (Ps 122,1).

Predavač na ovoj duhovnoj obnovi bit će fra Jure Barišić koji od kolovoza 2022. godine vrši službu župnog vikara u Međugorju. ■

Čin slavljenja posvete Isusu Kristu po Mariji

Svi oni koji njeguju marijansku duhovnost i žele se javno posvetiti Isusu po Marijnim rukama, imali su mogućnost to napraviti u Međugorju u ponedjeljak 9. 12. 2024. Liturgijski toga dana spada i svetkovina Bezgrješnog začeca Marijina, stoga je još doličnije osobnom posvetom Mariji obilježiti ovaj dan. Posvetu je predvodio fra Marin Miletić, a započela je u 19.30 sati (iza večernje svete mise) u župnoj kapelici. Inače, priprava za ovu Posvetu započela je 5. studenog i vodio ju je svećenik monfortanac pater Nikola Tandara. Više od 4000 sudionika je online primalo njegova razmatranja svaki dan i osobno se pripremalo za posvetu u molitvi. ■

Druga IT konferencija u Međugorju od 20. do 23. ožujka 2025.

Međugorje se od 1981. godine do danas razvilo u svjetski poznato mjesto molitve i duhovnosti. Želeći podijeliti ovo iskustvo s drugima, informativni centar Mir Međugorje organizira drugu po redu Međugorje IT konferenciju (ITM) koja pruža priliku za duhovni rast i upoznavanje s ljudima iz IT sektora. Konferencija će se održati u Međugorju od 20.- 23. ožujka 2025. godine. U IT sektoru koji često pokreću komercijalne aplikacije i mainstream projekti rijetko se mogu pronaći sadržaji koji su u skladu s dubokim duhovnim interesima softverskih inženjera.

Papa Franjo nas potiče na korištenje tehnike u širenju evangelizacije kada kaže: „Potrebno je da se poslanje Crkve prilagodi vremenu i da koristi suvremena sredstva koja nam tehnika stavlja na raspolaganje. Radi se o ulaženju na suvremena područja naviještanja milosrđa i Božje dobrote. Trebamo se služiti tim sredstvima, osobito internetom, a da ne postanemo sluge tih sredstava. Moramo izbjegavati da postanemo taoci mreže i umjesto toga loviti ribe, to jest privlačiti duše Gospodinu.“

Prošlogodišnja IT konferencija osim molitvenog dijela programa, obogatila je sudionike s tri dana izvrsnih predavanja, panel diskusija, konstruktivnih i kreativnih radionica, umrežavanja, druženja i upoznavanja ljudi iz IT svijeta koji imaju jednak sustav vrijednosti, a koje je,

kako oni sami svjedoče, teško naći u ovoj branši. Osnovana je međugorska katolička IT zajednica koja je nastala kao plod ove konferencije.

Novonastala katolička IT zajednica iz Međugorja je zapravo posijano sjeme koje će grupa tehnoloških profesionalaca nastaviti zalijevati, njegovati, kako bi se proširilo u velike grane po cijelom svijetu i donijeti obilat plod na dobro cijelom svijetu. Naravno, naša vrata su otvorena svima onima koji se prepoznaju kao dijelom ove grupe te ih pozivamo da nam se priključe i ove godine. ■

Poruke obraćenja u prirodi

fra
Marinko
Šakota

„Bog vas želi spasiti i šalje vam poruke preko ljudi, prirode i mnogih stvari koje vam mogu samo pomoći da shvatite da trebate mijenjati smjer svoga života.“ (25. 3. 1990.)

Neki mladi u jednoj njemačkoj župi postavili su mi pitanje: „Zašto je Bog Otac žrtvovao svojega Sina Isusa? Zašto je Isus u Maslinskom vrtu prihvatio tu i takvu Očevu volju? Zašto je Isus, koji je nevin, morao podnijeti tako okrutnu smrt da bi dao zadovoljštinu za grijeha ljudi?“

Odgovor sam pronašao u slici majke koja stoji na obali nabujale rijeke. U jednom je trenu njezino dijete upalo u rijeku. Slutimo odgovor što je majka učinila. Čim je to vidjela, majka je skočila u

rijeku. Zašto je skočila u rijeku? Mogli bismo pomisliti da je i to nerazborit čin. Pa zašto žrtvovati svoj život? Posebno danas kad vlada individualizam: Zar ne treba misliti samo na sebe i svoj spas?

Majka nijednog trena nije mislila na sebe. Plaćala je cijenu rizika gubitka vlastita života u surovoj rijeci. No majku to nije zanimalo. Na to nije ni pomislila. Ona je skočila u rijeku i žrtvovala sebe. Zašto? Radi koje cijene? Samo iz jednog razloga – da spasi dijete!

Spasiti nas ljude – to je volja nebeskog Oca. Tu volju Isus je u Maslinskom vrtu shvatio i prihvatio. Cijena koju je platio bila je okrutno mučenje i smrt na križu, ali Isus je prihvatio platiti tu cijenu samo iz jednog razloga – da spasi nas ljude.

Bog želi spasiti svakog čovjeka, jer je

svaki čovjek Njegovo stvorenje, jer niko ga nije stvorio kako bi ga uništio i bacio u pakao. Bog to ne želi, ne može željeti, jer je čista ljubav. No ne može i ne želi nas ni prisiljavati, jer nam je dao slobodu, jer samo prava ljubav daje slobodu. No u toj slobodi Bog nas nije ostavio same već nam je, osim što je žrtvovao samoga sebe, dao pomoć o kojoj Gospa govori u poruci: ljude, prirodu i mnoge stvari.

U namjeri da nas spasi Bog nam „šalje poruke preko ljudi“. Osjetio sam mnogo puta da su ljudi pomoć. Jedan od primjera je moj prijatelj koji me je usmjerio prema fra Slavku Barbariću. „Otiđi fra Slavku“, rekao mi je kad sam se nalazio u krizi uoči đakonskog ređenja. I zaista, u fra Slavku sam našao pravog duhovnika uz pomoć kojega sam izašao iz nejasnoće i

tame u svjetlo i jasnoću te mi je nakon seminara posta koji je on vodio u Kući mira bilo jasno kamo i kako dalje.

Koje su to poruke „preko prirode i mnogih stvari“ koje nam Bog šalje da mijenjamo smjer života?

Mnogo je takvih. Trebamo samo biti pozorni i umjeti primjećivati. Primjerice, izlazak i zalazak sunca: „Dječice, tražite znakove i poruke a ne vidite da vas Bog poziva svakim jutarnjim izlaskom sunca da se obratite i vratite na put istine i spasenja.“ (25. 9. 1998.)

Izlazak sunca, tijekom kojega se događa preobrazba tame i mraka u svjetlo, slika je obraćenja i povratka na put istine i spasenja. Na Križevcu smo to mogli tako snažno doživjeti svaki put na Blagdan Gospodnjeg Preobraženja, zadnjeg dana

Mladifesta. Euharistiju počinjemo slaviti u pet sati izjutra, dok je još potpuni mrak. Doslovno, nikoga se ne vidi s oltara. A onda, tijekom euharistije, dolaskom zore sve se pomalo mijenja. Malo-pomalo počinju se uočavati lica mladih ispred oltara. I onda na koncu euharistije vidimo sve, i mlade i čitav kraj.

Čovjek može biti slijep, a misliti da vidi, da se nalazi na pravom putu, da donosi ispravne odluke. Isus je upozoravao na mogućnost sljepoće: „Oči imate, a ne vidite...“ (Mk 8, 18) Navodeći primjer, Isus pokazuje dokle sljepoća može odvesti čovjeka: „Štoviše, dolazi čas kad će svaki koji vas ubije misliti da služi Bogu.“ (Iv 16, 2) Zato Isus takvima tako oštro govori: „Slijepi vode! Cijedite komarca, a gutate devu!“ (Mt 23, 24)

Pomislit ćemo: Naravno, to su bili drugi. A mi? Možemo li mi biti slijepi? Gospa nam jasno kaže: „Vi ste toliko slijepi i navezani na zemaljske stvari, i mislite na zemaljski život.“ (25. 10. 2006.)

Jedan mladić iz zajednice Cenacolo svjedočio je kako mu je jednog dana nestalo novca za drogu pa se sjetio svoje majke koja je u to vrijeme bila u bolnici i njezina zlatnog lančića oko vrata. Otišao je u bolnicu, skinuo joj s vrata zlatni lančić, prodao ga i kupio drogu.

U tom vremenu tih svojih čina uopće nije bio svjestan. Smatrao je da je to bilo ispravno, da mu je sve dopušteno kako bi pronašao sredstava za drogu. Tek kad se u zajednici Cenacolo počeo oslobadati od ovisnosti, malo-pomalo otvarale su mu se oči. Sunce izašlo u njegovu životu, zar ne? ■

Fra Slavko Barbarić i Crkva (II.)

**fra Ivan
Dugandžić**

Fra Slavko Barbarić je svojim svećeničkim djelovanjem dao golem doprinos oblikovanju župe Međugorje kao mjesta molitve i obraćenja koje je postalo stjecište hodočasnika iz cijeloga svijeta. Njegovu nesebičnom djelovanju treba zahvaliti sve oblike danas prepoznatljive međugorske duhovnosti, ali i ustanove karitativnog karaktera poput Majčina sela i Milosrdnog oca. Unatoč činjenici da je trajno bio na udaru mjesnih biskupa Žanića i Perića koji su svim silama nastojali ugušiti Međugorje, on je uvijek nalazio načina kako opstati i dalje djelovati u duhu Gospinih poruka. Bio je žrtva sukoba institucionalne Crkve i djelovanja karizme u Crkvi. U članku se propituje fra Slavkovo poimanje Crkve i svećeničkog poslanja u Crkvi. Na temelju svjedočenja ljudi koji su dobro poznavali njegov život i svećeničko djelovanje te posebno na temelju njegova vlastitog svjedočenja, što ga nalazimo u njegovim knjigama, očito je da se nije bavio pitanjem reforme struktura u Crkvi, već ju je promatrao kao otajstvenu nazočnost Krista u narodu Božjem, a sebe kao svećenika koji u Kristovo ime služi tom narodu. Za to je nalazio nadahnuće u Gospinim porukama koje pozivaju na obraćenje srca. A njegova riječ u narodu je nalazila plodno tlo zato što je uvijek počinjao od sebe i trudio se sebe mijenjati, kako bi onda mogao mijenjati i druge. U ovom broju Glasnika mira donosimo nastavak članka „Fra Slavko Barbarić i Crkva“, dr. fra Ivana Dugandžića, objavljenog u Zborniku radova MEĐUGORJE KAO DOPRINOS NOVOJ EVANGELIZACIJI.

Kriza svećeničkog lika i poslanja u Crkvi

Unatoč svemu ili možda baš zato, otpor protiv Međugorja i Gospe bio je vrlo snažan. S druge strane, stanje vjerskog života u velikim dijelovima Crkve veoma je zabrinjavajuće, jer su trijezni glasovi poput spomenutih njemačkih biskupa Wanke-a i Oster-a te nekih istaknutih teologa još uvijek rijetki. Unatoč trajnom opadanju svećeničkih zvanja, rapidnom opadanju posjeta vjernika nedjeljnim misama i sve većem broju istupa iz Crkve, i dalje se uporno ustrajava na reformiranju crkvenih struktura ili rješavanju rubnih pitanja crkvenoga života. Dosta je samo poslušati žučljive rasprave oko takozvanog „Sinodalnog puta“ u njemačkoj Crkvi. I nakon pola stoljeća bolnog iskustva duboke krize crkvenog života, mnogi još uvijek rješenje traže isključivo u reformama crkvenih struktura i služba, produbljujući tako već postojeće podjele ili stvarajući nove.

A takva slika Crkve nužno utječe i na oblikovanje lika svećenika i njegova poslanja. Od čovjeka dubokog duhovnog života, gorljivog navjesticitelja evanđelja i poniznog poslužitelja sakramentalne milosti, svećenik se sve više pretvara u nekakva terminima prenatrpanoga funkcionara, zauzetog organizatora i okretnog menadžera koji juri od skupa do skupa, od događaja do događaja, ostajući pritom duhovno prazan i ostavljajući praznima i one kojima je u Kristovo ime poslan kao svećenik.

Riječi spomenutoga biskupa Wanke-a kako mnogi u Crkvi više žive od Crkve nego za Crkvu upućene su svakom pojedincu u njoj, ali one se zasigurno najviše tiču svećenika. Oni bi se prvi morali zapitati, žive li više od Crkve ili u Crkvi, to jest uronjeni u Tajnu njezina života i poslanja? Ne treba uopće trošiti puno riječi na to kako se svećenik danas ne mora brinuti za svoju materijalnu egzistenciju, jer mu je osigurava Crkva. I upravo to bi morao biti dovoljan razlog da se svaki svećenik pita, kako on to uzvraća Crkvi. On koji živi od Crkve, živi li za nju i njezino poslanje u svijetu, je li uronjen u Tajnu njezina života i poslanja, predstavlja li svojim vjernicima doista „duhovnog oca“, kako su kršćani oduvijek doživljavali svećenika, ili se zadovoljava razinom običnog funkcionara koji u Crkve samo nešto odraduje?

Duboka kriza svećeničkog poziva u današnjoj Crkvi potaknula je i ozbiljna teološka promišljanja o tome kakav je svećenik potreban današnjem vremenu. Ugledni bečki profesor dogmatike Gisbert Greshake posvetio tom je pitanju posvetio ozbiljnu knjigu koja je prevedena na mnoge jezike, pa i na hrvatski. Odmah na početku jasno daje do znanja da se ne želi baviti Crkvom kao organizacijom i svećenikom kao funkcionarom, već mu je cilj baviti se i jednim i drugim kao duhovnom stvarnošću, kad kaže: „U svakom slučaju, cilj je knjige da u zamršenosti mnogih pitanja, problema i aporija zacrta obrise slike svećenika koja

je primjerena i Svetomu pismu i crkvenoj tradiciji, kao i današnjoj situaciji...No, pitanje o svećeničkoj službi pritom nipošto nije teoretski problem, jer je usmjereno i na oblik svećenikova života, upravo na ono *biti* svećenik, i na način njegova dušobrižničkoga služenja, kao i na specifično ostvarenje njegova života i njegove vjere, ukoliko: usmjerena je na ono što se danas obično naziva 'duhovnost'. No, i obrnuto, svećenička duhovnost pretpostavlja usmjerenost na bit i temeljni oblik crkvene službe, kakva nam je predočena u Pismu i u tradiciji, te konkretizirana u 'znakovima vremena'¹².

U tim riječima prepoznajemo koordinate unutar kojih možemo promatrati fra Slavka Barbarića kao svećenika i njegov odnos prema Crkvi. On jasno prepoznaje 'znakove vremena' i u njihovu kontekstu promatra Gospina ukazanja u Međugorju i svoje svećeničko djelovanje. Umjesto da se bavi besplodnim pitanjima reforme crkvenih struktura, misleći pritom na vlastito napredovanje u crkvenoj hijerarhiji, on je sav uronjen u tajnu Crkve i svoga svećeničkog poziva u predanom služenju narodu Božjemu. Njegov svećenički život nije obilježen analiziranjem tuđega rada i žučljivim raspravama o tome što bi se moglo i moralo raditi drukčije i bolje, već intenzivnom molitvom, predanim naviještanjem, zanosnim slavljem otajstava

¹² Gisbert GRESHAKE, *Biti svećenik u ovomu vremenu. Teologija – pastoralna praksa – duhovnost*, Zagreb, 2010., 14.

vjere, tješanjem i hrabrenjem najranjivijih članova Crkve.

Svoj stav fra Slavko sam kritički provjerava pitajući se, je li u skladu s onim što Crkva u tom trenutku treba i očekuje. A potvrdu da je na pravom putu nalazi u učiteljstvu Crkve, kad kaže: „Nazočnost Marije, Kraljice mira, majke, učiteljice i hodočasnice s Crkvom hodočasnica – kako je nazva Ivan Pavao II. u enciklici *Majka Otkupiteljeva* iz 1987. – u ovim je našim vremenima vrlo važna. Marija prati Crkvu na njezinu ovozemaljskom hodočasničkom putu na kraju drugoga tisućljeća i priprema je za ulazak u treće tisućljeće. U porukama govori o programima koje joj je Gospodin u ovo vrijeme povjerio. Ponavlja da smo joj za ove programe važni, da bez nas ništa ne može učiniti. Na taj nam način osvješćuje odgovornost jednih za druge, a time i za cijelu Crkvu i svijet.“¹³

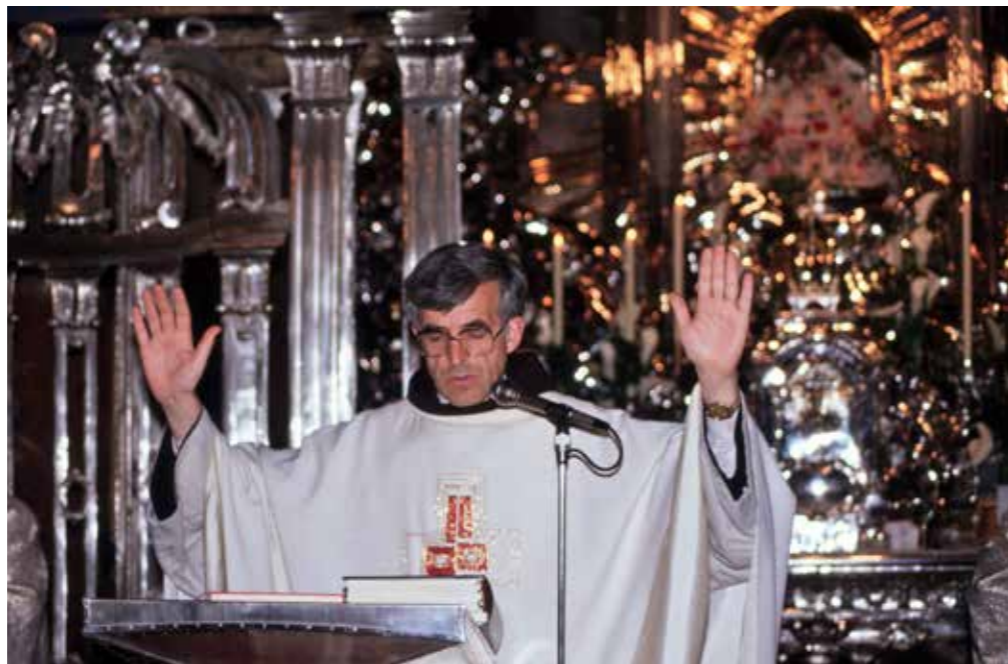
Obnova čovjekova srca, a ne struktura

Iz takvoga svećeničkog rada izrasle su sve njegove knjige koje najbolje svjedoče o njegovu odnosu prema Crkvi. A većina fra Slavkovih knjiga ima u svom naslovu pojam „srce“ (Molite srcem; Daj mi svoje ranjeno srce. Ispovijed: zašto i kako?; Slavite misu srcem; Klanjajte se srcem mome Sinu; Slijedi me srcem; Biseri ranjena srca; Molite zajedno radosna srca; Postite srcem...). To je zato što srce u Gospinim porukama igra veliku ulogu, a te poruke nisu ništa drugo već odjek evanđeoske poruke koja također apelira na čovjekovo srce.

Isus nije tražio promjenu struktura svoje židovske religije, kao ni reformu Mojsijeva zakona, već je pozivao na promjenu čovjekova srca obraćenjem njegovoj Radosnoj vijesti. To je fra Slavko dobro znao i zato je njegov rad s hodočascima u Međugorju bio posve u službi istinske duhovne obnove Crkve. Analizirajući fra Slavkov život i njegovo svećeničko djelovanje, Krešimir Šego ističe da je njegov životni moto bio „Sve što radiš, radi srcem“, pa nastavlja: „Molio je srcem, radio je srcem, susretao je druge srcem, postio je srcem, djela ljubavi i milosrđa činio je srcem, pisao je srcem, putovao je srcem.“¹⁴ Drugim riječima, sve je radio iz ljubavi prema Crkvi koju je susretao u svakom pojedincu i zato je tako lako nalazio put do svakog vjerničkog srca.

O tome Alfons Sarrach u svojoj knjizi kaže: „Konflikti u Crkvi rješavaju se, prema ocu Slavku, na razini forme, izričaja, a to je drugorazredna razina. Sve drugo ostaje neizrečeno, 'jer nismo otkrili dubinu'. Mržnja i konflikti u Crkvi znak su da smo postali u nutrini prazni. Kršćani su bolje naučili što ne smiju činiti nego što bi trebali činiti. Pedagogija Blažene Djevice pokazuje u tom alternativu. Ona uvijek započinje s pozitivne strane. U porukama nema kritike, premda je ona prisutna u njezinim pozivima, jer poticaj na obraćenje znači: Tvoj put je potpuno pogrešan, moraš se vratiti. Ali sva upozorenja obavijena su nježnošću, majčinskom pažnjom. Slavko Barbarić koji tečno govori više jezika, vrlo je temperamentan, znade planuti, postati ratoboran. Upravo nakon takve provale može se vidjeti kako u njemu milost kroti agresivnost. Odjednom djeluje blago, gotovo nježno, kao da želi zamoliti za ispriku...“¹⁵

Fra Slavko je takav i u tumačenju Gospinih poruka hodočascima, ali i u svom obraćanju onima koji te poruke odbacuju. Ovim prvima ne želi ništa nametnuti snagom argumenata, niti ove druge osuditi, već blago poziva i potiče na razmišljanje,

kad kaže: „Iako se danas mnogo raspravlja o 'međugorskome fenomenu', a u crkvenim se službenim krugovima o Međugorju šuti ili ga se odbacuje, iskustvo međugorskoga hodočasnika jest radost u molitvi, ispovijedi, misi, klanjanju...Tko može čovjeka natjerati da ide tamo gdje mu nije drago, tamo gdje ništa ne doživljava? I zato, svi koji se olako nabacuju na Međugorje, neka to ne čine zato što se Međugorje može napadati bez ikakve odgovornosti, nego neka vođeni istinom i ljubavlju prema istini sebi postave ozbiljno pitanje: Možda je vrijedno doći i vidjeti?“¹⁶

Te fra Slavkove riječi podsjećaju na Isusov stav prema slušateljima izražen riječima koji čovjeku uvijek ostavlja slobodu u prihvaćanju ili odbacivanju njegove poruke: „Tko ima uši, neka čuje“ (Mt 11,15; 13,9.43); „Tko može shvatiti, neka shvati“ (Mt 19,12). Fra Slavko koristi svaku prigodu da upozori na važnost čovjekova srca u promijeni Crkve i svijeta. Jer, „ako mi danas

kažemo da ne možemo ljubiti, da ne možemo praštati, da moramo biti žalosni i tjeskobni jer su svijet i ljudi takvi, to je zato što se našem srcu nije objavio Bog ljubavi i mira. Jedino tako možemo shvatiti i sve sukobe u Crkvi od početka do današnjih dana, sve probleme u kršćanskim zajednicama i u obiteljima. I opet se nameće zaključak: Treba moliti da nam se svima objavi Bog ljubavi i mira!“¹⁷

Gospina uloga u obnovi Crkve i spasenja svijeta

Fra Slavko je u Međugorju radio s hodočascima iz cijeloga svijeta koji su mu se obraćali za pomoć u najrazličitijim potrebama. Tješio je uciviljene, hrabrio malodušne, mirio međusobno posvađene, i u ispovjedaonici i u razgovorima izvan

ostvarivati župno zajedništvo i zajedništvo župe. Ona mora biti nositelj molitveno-pastoralnog i karitativnog života župe. Poznato je, međutim, da postoje veliki problemi upravo u odnosima između župne zajednice i molitvenih skupina. U svakome se konkretnom slučaju može vidjeti tko bi mogao biti za to odgovoran, ali je uvijek veliki gubitak kad se molitvena skupina izdvaja iz života župne zajednice zato što ne dobiva dovoljan prostor, napose kad se radi o ustupanju prostorija za susrete. Marijanske molitvene skupine trebale bi, u duhu Marije, Majke Crkve, uvijek biti srce molitvenoga i aktivnoga života u župi, upravo kao što je Marija, Majka Crkve, model Crkve.“¹⁸

Te riječi odaju da fra Slavko dobro poznaje problem koji se, ne samo u Međugorju već općenito u Crkvi, javlja u međusobnom odnosu molitvenih skupina i župnih zajednica u kojima te skupine nastaju. On ne brani jednostrano molitvenu skupinu niti osuđuje župu koja tu molitvenu skupinu ne shvaća, ali ne staje ni na stranu župe u kojoj bi zbog nekog lažnog mira trebalo onemogućiti djelovanje molitvenih zajednica. On te molitvene zajednice želi zaštititi od napasti duhovnog elitizma koji vodi u napetosti i sukobe u župi, ali i župnu zajednicu od isključivosti koja bi onemogućila svako djelovanje Duha. Umjesto toga, mudro preporučuje međusobnu otvorenost i prihvaćanje koje doprinosi rastu župnog života i zajedništva.

Fra Slavku nije promaknula jedna druga napast koja prati molitvene skupine što se hrane privatnim objavama i porukama koje iz njih proizlaze, a to je apokaliptički duh s crnim scenarijem za budućnost Crkve i svijeta. Zato on ozbiljno upozorava: „Neke su marijanske skupine nažalost podlegle jednoj drugoj opasnosti. Stvorile su, naime, i stvaraju apokaliptičko-katastrofično ozračje. One postaju 'stručnjaci' za buduće događaje, katastrofe i kataklizme te šire duh tjeskobe i straha. I ne hotjeći, takve skupine čine vrlo lošu uslugu samoj Mariji, Majci Crkve, jer Mariju koja se ukazuje pretvore u proroka apokaliptičkih događaja.“¹⁹

I ovdje je fra Slavko vrlo jasan i odlučan, i to s razlogom, jer za nekakvo ozračje apokaliptičkog straha u međugorskim porukama nema nikakve

podloge i opravdanja. Ako netko za takav svoj stav u njima traži potvrdu, na pogrešnom je mjestu traži. Gospa u svojim porukama ne plaši nesigurnom budućnošću, već ozbiljno uzima sadašnji trenutak povijesti i blago s majčinskom ljubavi poziva na djelovanje sad i ovdje.

Međugorje u Crkvi – Crkva u Međugorju

Dobronamjernim i autentičnim svjedocima međugorskog fenomena od početka je jasno da je to što se događa u župi Međugorje događaj od važnosti za čitavu Crkvu i sav svijet. Potvrdu za to fra Slavko je nalazio jednako u Gospinim porukama kao i u dokumentima crkvenog učiteljstva. Tako on, osvrćući se na činjenicu da Gospa svoju nazočnost u Međugorju zove „vremenom milosti“, podsjeća da „u enciklici *Majka Otkupiteljeva* iz 1987. papa Ivan Pavao II. govori o marijanskim vremenima, o Marijinoj ulozi i o Marijinu drugom došašću koje ona, kao Majka hodočasnica, doživljava s Crkvom hodočasnica. To nam daje pravo govoriti o međugorskom događanju po kojem se živi ozračje došašća. To treba doživjeti i sve će biti jasnije. Marija hodočasti s Crkvom hodočasnica ukazujući se svakodnevno i, kao što i sama veli, vodi nas kroz ovo vrijeme milosti.“²⁰

I zahvaljujući takvim svjedocima, Gospine poruke su našle put u sve dijelove Crkve, u čitav svijet. No, nije bilo tako i s nazočnošću Crkve u Međugorju. Dobro je poznat negativan stav dvojice mjesnih biskupa, Žanića i Perića, koji je prouzročio u najmanju ruku rezerviran stav i vrha Crkve, sve do prije nekoliko godina, kada je papa Franjo slanjem umirovljenog poljskoga nadbiskupa Henryka Hosera u svojstvu svog osobnog vizitatora to promijenio i dao jasan znak nazočnosti Crkve u Međugorju.

Da je za tu promjenu moralo proći tako dugo vremena, nije kriv samo negativan stav spomenutih mjesnih biskupa, već dobrim dijelom i teološki razlozi, konkretnije mjesto mariologije u sklopu kršćanske teologije. Podsjećajući kako je Hugo Rahner, brat puno poznatijeg njemačkog teologa Karla Rahnera, još prije Koncila rekao: „Moramo ponovno naučiti da Mariju promatramo u Crkvi i Crkvu u Mariji“, već spominjani bečki dogmatičar Gisbert Greshake nastavlja: „Koncil je doduše učinio to prvo, ali ne

i drugo. *Marija je integrirana u Crkvu, ali ne i Crkva u Mariju.*“²¹

O čemu je zapravo tu riječ? Do Koncila marijanska je pobožnost u Crkvi bila vrlo naglašena, kao i mariologija u sklopu katoličke teologije, iako treba otvoreno priznati da je tu bilo i stanovitih teoloških devijacija. Naime, pojedini teolozi su pritom Mariju promatrali neovisno o Crkvi, smještajući je negdje u prostor između Krista i Crkve. Koncil je to ispravio tako što Mariji nije posvetio poseban koncilski dokument, kako su neki priželjkivali, već je o njoj progovorio u sklopu svoga dokumenta o Crkvi (*Lumen gentium*), posvetivši joj VIII. poglavlje pod naslovom: „Blažena Djevice Marija Bogorodica u Otajstvu Krista i Crkve“.

Te promjene su za mnoge u Crkvi bile tako iznenađujuće i duboke da je neposredno nakon Koncila došlo do stanovite krize i marijanske pobožnosti i mariologije kao grane teološke znanosti. To je ponukalo papu Pavla VI. da reagira apostolskim pismom „*Marialis cultus*“ (1974.), kojim obrazlaže teološke razloge tih promjena i potiče razvoj zdrave marijanske pobožnosti. Fra Slavko je svojim pristupom Gospinim ukazanjima i svojim tumačenjem poruka, zajedno s drugim franjevcima koji su djelovali zajedno s njime, osigurao Međugorju pravo mjesto u mariologiji i dao velik doprinos razvoju zdrave marijanske pobožnosti koja se odvija u otajstvu Crkve, a kojoj je u središtu otajstvo Krista. Marija kao Majka Crkve i kao njezin savršen model okuplja Crkvu i vodi je Kristu. Oblikujući u tome duhu međugorske hodočasnike, fra Slavko je strpljivo i uporno razvijao prepoznatljiv oblik nove evangelizacije i time dao velik doprinos duhovnoj obnovi Crkve.

Zaključak

Analizirajući fra Slavkov život i njegovo svećeničko djelovanje u Međugorju, susrećemo franjevca i svećenika koji je do kraja predan svom redovničkom pozivu i svom svećeničkom poslanju. On svim srcem ljubi Crkvu kojoj želi služiti i zato se ne boji nikakve žrtve. Onima koji ga nepravedno napadaju nikad ne uzvraća istom mjerom, već to pripisuje njihovoj ljudskoj slabosti za koju ima razumijevanja.

S druge strane, fra Slavkov način svećeničkog djelovanja u Međugorju nalazi potvrdu i u razmišljanju ponajboljih teologa novijeg doba o tome kako odgovoriti na sve očitiju i sve dublju krizu Crkve i crkvenog života. Njihovo uvjerenje kako tu krizu ne mogu riješiti nikakve reforme crkvenih struktura već boljem shvaćanju otajstva Crkve i stvaranjem uvjeta za jače djelovanje Duha u njoj. A za to se traže svećenici koji neće biti puki birokrati i menadžeri i što je najgore karijeristi, već ljudi uronjeni u otajstvo Crkve i spremni nesebično služiti narodu Božjemu. Sve je to fra Slavko Barbarić u zavidnoj mjeri ostvario u svom svećeničkom djelovanju u Međugorju i tako dao golem doprinos da Međugorje danas može služiti kao uspio model nove evangelizacije. ■

13 S. BARBARIĆ, *Poruka za sadašnji trenutak*, 65.

14 Krešimir ŠEGO, *Fra Slavko*, 89.

15 Alfons SARRACH, *Proročki zamah Međugorja*, Međugorje, 1993., 169sl.

16 Slavko BARBARIĆ, *Poruka za sadašnji trenutak*, 75.

17 Slavko BARBARIĆ, *Poruka za sadašnji trenutak*, 75.

18 Slavko BARBARIĆ, *Molite zajedno radosna srca*, Međugorje, 2019., 113sl.

19 Slavko BARBARIĆ, *Molite zajedno radosna srca*, 114.

20 Slavko BARBARIĆ, *Poruka za sadašnji trenutak*, 97.

21 Gisbert GRESHAKE, *Maria – Ecclesia. Perspektiven einer marianisch grundierten Theologie und Kirchenpraxis*, Regensburg, 2014., 25.

Od gorja mog Međugorja do brežuljaka malog Kibeha

Marija
Zorka Vasilj

„Polazak je u 3.00, nakon molitve pred Presvetim i blagoslova župnika“ – tako mi je rečeno. Bila sam tamo u dogovorena doba. Nenaspavana i s torbom punom bespotrebnih stvari – što ću shvatiti tek kasnije. Ulazim u veliku i okruglu crkvu, kojom se probija pomalo prigušeno svjetlo, a koja skriva svetca našeg doba. Naime, u toj crkvi u Kivuumu nalazi se grob fra Vjeka Čurića, franjevca koji je ostao upamćen kao *afrički Oscar Schindler*, kada je tijekom rata u Ruandi pomagao

i spašavao civile. Ali ovaj čovjek, koji me oduševio svojim životom i djelovanjem ipak zaslužuje da se više o njemu napiše, nego da ga se ovako spomene u par redaka, pa obećavam i priču o njemu drugom prilikom.

Svi su već tu. Neki, ako ne i svi, su noć prespavali u crkvi kako bi se krenulo na vrijeme. Na koljenima su. Presveto je izloženo na oltaru. Tišina. Pokušavam ne skrenuti pozornost svojim ulaskom u crkvu i pronalaskom slobodne klupe za

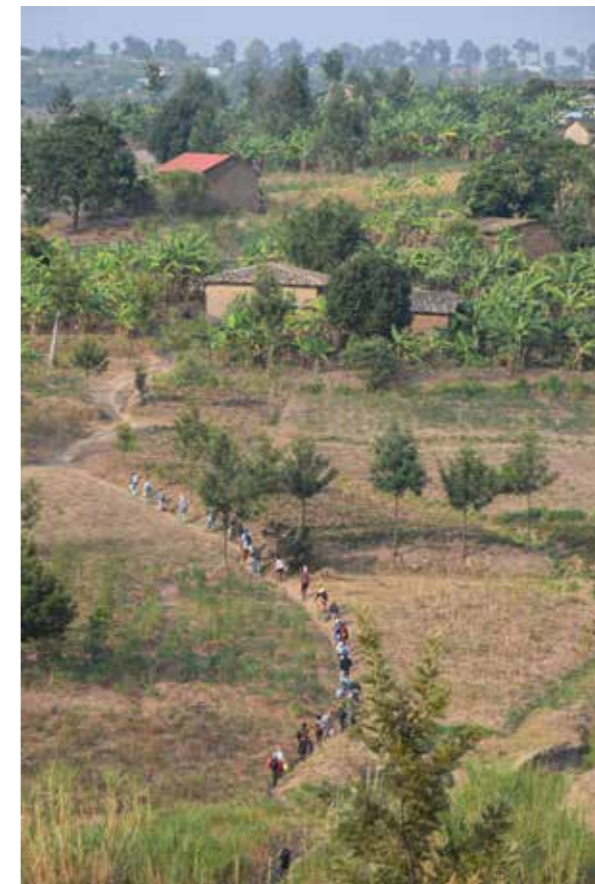
smjestiti se. Ali teško. Već tada mogu zamijetiti začuđene poglede iz kojih progovara pitanje: „Zar i muzungu (bijelac) ide s nama?“. Kasnije ću u razgovoru s fratrom koji je išao s nama saznati da su stvarno svi mislili da sam luda i da neću uspjeti, odnosno da su me svi već htjeli otpisati, a da nismo ni pošli. Početnu tišinu nakon nekoliko trenutaka prekida završna pjesma na kinyaruanda jeziku dok svećenik blagoslivlja sve prisutne s Presvetim u rukama. Poslije par prigodnih riječi župnika, koje nisam razumjela jer su bile upućene na njihovom jeziku, primjećujem da su se svi počeli ustajati i tražiti svoje grupe. Sjedim mirno i gledam, a onda trenutak pitanja: „Pa znam li ja gdje ću?!“. Smještaju me u prvu grupu, s franjevcem kojega znam iz samostana. Samozatajan i miran čovjek, nenametljiv. Čudila sam mu se zašto je pošao u misnim cipelama na hodočašće od tri dana, ali nisam to glasno prokomentirala. Na kraju dana će se to pokazati dobro za mene (ne što sam prešutjela, nego što su mu cipele napravile žuljeve da je dalje nastavio autobusom).

I vrijeme je. Tristo župljana iz malog mjesta Kivumu i jedan muzungu, tog 12. dana mjeseca kolovoza uputilo se na hodočašće od 115km i 3 dana hoda, u zagrljaj najvećoj među svim ženama. Odmah prvi korak započinje krunicom, a svaka krunica završava pjesmom. Iz prva mi se nije učinilo da ljudi idu brzo. Bila sam još svježija. Pa tek smo pošli, noge me služe i tene me ne ubijaju, a afričko sunce još uvijek spava i ne ometa nas. Sve je dobro. Znam čak i put. Prošla sam tu rutu već nekoliko puta, što taxi motorima, što autobusima. Računam u glavi već što nam je sljedeće i što ću moći vidjeti detaljnije nego u naletu nekim prijevoznim sredstvom kao inače. Kad ono – neće to baš biti tako. Skrećemo s puta. Smijem se sama sa sobom i govorim si koliko sam samo smiješna kad nisam ni pomislila da ovi ljudi znaju prečice. Pratim ih. Uskoro skrećemo potpuno s asfaltiranog puta i prolazimo kroz mala mjesta s malim kućama od blata prekrivenim trskom, s uskim zemljanim putevima, na kojima se diže prašina kako mi prolazimo. Svi spavaju. Mirnoću tog ranog i svježeg jutra probija tek naša molitva i pokoja pjesma.

Ruanda je iznimno brežuljkasta zemlja, toliko brežuljkasta da je uz zemlju tisuću osmijeha nazivaju i zemljom tisuću brežuljaka. Ne znam koliko smo ih u ta tri dana prešli, ali ih i sad osjetim u svojim kostima i nogama. Iz prva sam se radovala jer je zapravo bilo puno ljepše hodati malim selima nego prometnom cestom, ali kada mi

se po Google karti učinilo da zapravo više kružimo nego što kratimo puta, počela sam se lagano lomiti. U tim trenucima ponestalo mi je vode, nisam ništa jela, tene su me počele pritiskati i naprijed i nazad, a sunce je već po svom izlasku najavilo da će taj dan žariti i paliti! Vremenom sam zastajkivala sve više i više. Počele su borbe u meni samoj, a vanjski faktori bili su im samo poticaj. I u tim borbama nikada ne bih pričala ni s kim nego s Njom i s Njim. „Nestalo mi je vode, ne znam gdje, jer mi se čini da smo u sred ničega ali providite nešto ako je tako dobro.“ Kad ono, u sred tog ničega za kojeg sam ja pomislila, mala trgovinica koja ima hladne i osvježavajuće vode i pokoju bananu. Ostavljam svoju grupu i skrećem s puta kako bi se okrijepila i nastavila dalje. Sretna i blagoslovljena. Već tada sam put nastavila s tenama privezanim za torbu, a s papučama na nogama! Snage su i dalje poslije ovoga znale dobro popuštati, što fizički što mentalno, ali nikada nije bilo govora o tome da ću odustati. Gonila me providnost i podrška neba, a i misao kako u torbi nosim dvjestotinjak nakana nečijih srdaca. Hlad i osvježanje povjetarca bi dolazili u trenucima kad sam ih najviše trebala i za njih molila. Snaga u nogama bi se neobjašnjivo vraćala nakon kratke pružene pauze

poslije većeg uspona. Sve je bilo ipak na kraju podnošljivo dobra borba i duše i tijela.

I dalje sam vjerovala kako previše kružimo penjući se svim tim brežuljcima i naravno, da se dodatno umaramo, ali bi misao zadržavala u sebi. Snaga, vjera, molitva i ustrajnost ljudi s kojima sam pošla i išla ostavljali su na meni velik i dubok trag oduševljenosti, koji bi me katkad dovodio do suza. Pogotovo kada bih pored mene išle majke s malom djecom na leđima, privezani velikim ma-

ramama koje inače koriste za sve. Putevi koji su nas vodili brežuljcima i malim skromnim selima, nukali su na duboku ljubav i poštovanje prema prirodi i ljudima koji su nas ispraćali mahanjem, pokojom riječju i osmijehom s kućnog praga. Oni s biciklima bi se zaustavljali kako bi vidjeli koji to muzungu hoda prema Kibehu. Djeca bi trčala i grlila me oko nogu. Sjećam se kako su dva dječaka nosila po bidon vode na svojim glavama dok smo prolazili i kako je jedan od njih zastao kako bi napunio hodočasnica prazne boce. Dotaklo me tim više jer znam koliko nekada dugo trebaju pješčiti i ići do pumpi za vodu kako bi napunili taj bidon i donijeli vodu kući. U rijetkim trenucima znala sam ostajati i sama, kada više nisam mogla pratiti tempo ostalih. Iako bi i to kratko potrajalo jer se uvijek netko iz grupe okretao i čekao me ili bi namjerno usporavao kako bi ih stigla.

Taj prvi dan, preko brežuljaka prešli smo prvih 50 km. Na prvoj većoj pauzi kraj jedne velike crkve, do koje sam na kraju došla sa zadnjom grupom koja je pošla iz Kivuumua, obratila sam se svećeniku koji je išao s nama i rekla kako mislim da dosta kružimo penjući se po brežuljcima i kako drugi dio puta možemo ići glavnom cestom. I tako je bilo jer nisam bila jedina na kraju koja je to predložila nego ih je bilo još. No ni taj put nije bio nešto blagonaklon našim nogama. Zadnjih par kilometara kad smo ponovno skrenuli s puta i prolazili selima bili su najgori dio prvog dana. Bol u desnom koljenu bila je sve jača, torba sve teža i teža, a cilj je izgledao sve dalji i dalji. Pauze sam pravila svako malo s još par ljudi. Neke od njih smo na kraju ispratili na autobus ili poslali taxi motorima. Bili su to oni stariji ljudi, kojima je ipak pri kraju bilo dovoljno za prvi dan. Ne znam kako, ali zadnjim atomima snage došla sam do našeg prvog odredišta. Sjećam se kako sam opet bila ispraćena začuđenim ali nasmijanim pogledima podrške i iskrene radosti jer sam došla. Neki su mi čak uz osmijeh pružali ruke dok su se odmarali ispred crkve u kojoj smo tu večer prespavali. Prvi dan završio je s punim srcem i bolom u mišićima i kostima za koje prije nisam ni znala. Sveta misa upotpunila je sve na kraju i bila zaključak toga dana.

„Sutra je polazak opet u 3:00“ – bile su riječi koje sam čula prije nego sam utonula u san, sretna jer će mi torba sutra biti lakša jer fratari koji je pošao u misnim cipelama na hodočašće ipak ne ide dalje pješke zbog velikih žuljeva. S neba mi je to bilo riješeno, ja vam kažem! ■

Nastavit će se...

Nadbiskup Cavalli na okruglom stolu s temom „Međugorje u kontekstu novih normi“

„Ukazanja BDM u Crkvi“ tema je trodnevne duhovne pripreme koju su uoči svetkovine Bezgrješne, zaštitnice svoga samostana, organizirali hercegovački franjevci u zagrebačkoj Dubravi. U sklopu duhovne pripreme, u nedjelju, 8. prosinca pripremili su i okrugli stol na kojem su sudjelovali apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje nadbiskup Aldo Cavalli, isusovac p. Mijo Nikić i gvardijan samostana u Dubravi fra Slaven Brekalo.

Nadbiskup Cavalli izložio je razloge uključivanja Svete Stolice u praćenje fenomena Međugorja i pohvalio brigu međugorskih franjevaca za sve koji pristižu u Međugorje: „U Međugorje ljudi dolaze samo s jednom svrhom – moliti – jer u Međugorju nema ničega drugoga osim milosti. Prvo ih moramo ugostiti, ali ne kao u hotelu, nego u liturgiji. Liturgija označava duboku vezu između osobe koja dolazi i Gospodina Isusa. Stoga se sveta misa mora dobro slaviti, propovijed mora biti dobra, pjevanje također. Suradujemo u ovom susretu s Gospodinom. Druga temeljna stvar je važnost Majke Sina Božjega. Pozvani smo lijepo ugostiti hodočasnike i onda im reći da je krunica znak kojim mi Majci Sina Božjega kažemo 'Budi uz mene'. Lijepo ih treba primiti na klanjanje, pratiti u odlasku na Brdo ili Križevac, na ispovijed i katehezu. Sve su to pozitivne stvari, jer ljudi zato i dolaze izdaleka, sa svih strana svijeta.

Neki putuju i 48 sati da bi stigli do mjesta gdje ih susrećemo, na ovo mjesto milosti. Pozvani smo surađivati s milošću, kako bi ljudi koji dolaze zadobili milost, sve drugo tada postaje nebitno“, poručio je nadbiskup Cavalli.

Gvardijan fra Slaven posvjedočio je osobnu povezanost s Međugorjem: „Ja sam kao mladić iskristalizirao svoje životno zvanje u Međugorju, s Gospom, dolazeći na svete mise, slušajući propovijedi fratara, ispovijedajući se pred njima, moleći krunicu na Brdu ukazanja, moleći Put križa na Križevcu, intenzivno sudjelujući u seminarima posta, molitve i šutnje... Sve su to iskustva koja sam ja otkrio u Međugorju. Ondje sam iskristalizirao svoje životno zvanje i što ja u životu želim biti, a to je biti fratar i biti svećenik. A ja sam samo jedan od milijunâ i milijunâ ljudi koji su proživjeli slično iskustvo.“

Fra Slaven više je godina služio u Međugorju i susretao se s ljudima: „Slušajući sve njihove dileme, slušajući sve njihove tegobe, slušajući sva njihova pitanja koja su ljudi postavljali, vidio sam kako je Gospa na djelu, kako Gospa upućuje na svoga Sina, kako ljudi slušaju Gospu i kako ljudi surađuju s Božjom milošću. Zapravo, moje je iskustvo kako se ljudi u Međugorju lako povežu s Bogom – preko Gospe. I točno je rekao don Živko Kustić, ondje je Nebo poljubilo zemlju.“

Na kraju je napomenuo da se ne sjeća da ga je

ikad itko u Međugorju pitao gdje su vidioci. „Pitali su me ljudi kako će doći do Brda ukazanja ili do Križevca, ali redovito je 95% pitanja bilo – gdje je u Međugorju kapelica trajnog klanjanja? To znači da ljudi pitaju: Gdje je Krist? Gdje je Bog? I to je podudarnost s Evanđeljem – 'Gospodine, traže te'. U Međugorje dolaze i ljudi koji nisu kršteni, koji nemaju veze sa vjerom. 'Traže te, Gospodine, Grci', a to su pogani u ono vrijeme. To je snažno podudarno sa Svetim pismom i to je svakako Gospino djelo“, zaključio je fra Slaven.

P. Mijo Nikić podsjetio je da je kao psiholog sudjelovao u radu komisije, kojoj je na čelu bio kardinal Ruini, a koja je 2014. svoje završno izvješće predala Dikasteriju za nauk vjere: „Posjeti Međugorju i mnoga druga svjedočanstva su uistinu potvrdila da se radi o pravoj katoličkoj pobožnosti u kojoj je Krist u središtu. A i ova Nota to naglašava, da je popularnost kristocentrična, a također da je i Duh Sveti tu. Ovaj dokument, po mom mišljenju, ide u prilog Međugorja, pa i sam nihil obstat, odnosno ništa ne priječi da se ne samo može, nego da se i preporučuje širiti tu duhovnost koja mnoge obogaćuje i donosi veoma dobre duhovne plodove.“

Središnje slavlje svetkovine Bezgrješne u istom samostanu hercegovačkih franjevaca u zagrebačkoj Dubravi u ponedjeljak, 9. prosinca od 18 sati predvodi nadbiskup Aldo Cavalli. ■

Kapitul Hercegovačke franjevačke provincije

Ako se tko hvali, neka se hvali u Gospodinu

Na dan kada cijela franjevačka obitelj slavi blagdan Svih Svetih Franjevačkog reda, 29. studenoga, u Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji Uznesenja BDM tradicionalno se slavi Kapitul na rogožinama u Samostanu Uznesenja BDM na Širokom Brijegu.

Ove godine okupilo se oko 80 fratara te je Kapitul započeo molitvom trećega časa. Budući da ove godine slavimo osamstotu obljetnicu od rana sv. Oca Franje, u svom predavanju fra Alojzije Slavko Anđelić nastojao je oslikati Franjin put do Rana kao uzor redovništva. Između ostaloga fra Alojzije je napomenuo:

„Tako je sveti Franjo čineći sve kako bi dopustio Božjoj ljubavi da ga svega obuzme, postao forma minorum – uzor Manje braće. Postao je speculum perfectionis – ogledalo savršenstva. Svojim načinom života, sveti Franjo je doista postao otac – onaj koji nam vremenski prethodi i koji nam daje život – išao je prije nas, probi-

jao nam put, a u nasljeđe nam ostavio život. (...)Kroz povijest se redovnički stalež u Crkvi nazivao staležom savršenstva. Danas se od toga naziva zazire, tobože, iz naše poniznosti. Ipak mi se čini da primjeri života mnogih redovnika i redovnica više upućuju na to da se ovaj naziv izbjegava iz osrednjosti, površnosti

i duhovne lijenosti, a ne iz poniznosti. Savršenstvo o kojemu govorimo, nije naš uspjeh, nego dopuštanje njegovoj ljubavi da nas usavršuje. U razumijevanju ovoga nam može pomoći ona zгода kad je brat Maseo pitao svetoga Franju zašto baš za njim hrle toliki ljudi. Franjo je odgovorio: [Gospodinove] najsvetije oči nisu našle na zemlji među grešnicima nevrednijeg, nedostojnijeg i većeg grešnika od mene. (...) Zato je mene izabrao da postidi plemstvo, oholost i jakost, ljepotu i mudrost ovoga svijeta, kako bi svi upoznali da svaka krepost, jakost i dobrota dolazi od njega, a ne od stvorova i da se nitko ne može hvaliti svojim djelima, već ako se tko hvali, neka se hvali u Gospodinu, kome pripada svaka čast i hvala na sve vijek. (Fl, 1483). Dakle, živjeti u staležu savršenstva znači u svojoj malenosti dopustiti Gospodinu da na nama pokazuje savršenstvo svoje ljubavi i tako biti svjetlo svima drugima, cijeloj Crkvi.“

Po završetku predavanja provincijal fra Jozo Grbeš iznio je braći izvješće o stanju Provincije nakon čega je uslijedio bratski razgovor o pojedinim temama vezanima za život zajednice.

Kapitul je završio slavljem svete mise i bratskim druženjem te okrepom. Svet misu je predslavio i propovijedao provincijal, a liturgiju i pjevanje animirali su novaci i postulanti. ■

Sjevernokorejci u kontaktu s kršćanima šalju se u zatvor

Sjevernokorejci koji su vraćeni iz Kine i koji su bili u kontaktu s kršćanima, šalju se u sjevernokorejske logore za političke zatvorenike, objavila je papinska zaklada Pomoć Crkvi u nevolji.

„Progonjeni i zaboravljeni? Izvješće o kršćanima potlačenim zbog svoje vjere 2022.-24.“ objavljeno je ovog mjeseca tijekom Crvenog tjedna i inicijativa je ACN-a da skrene pozornost na vjerski progon diljem svijeta. Izdanje 2024. godine bavi se situacijom u 18 zemalja, uključujući Sjevernu Koreju.

„Teško je utvrditi pravi broj kršćana ili opseg njihove vjere u Sjevernoj Koreji“, izvijestila je zaklada ACN navodeći kako se „procjenjuje da oni čine oko 0,38 posto stanovništva, što je nešto više od 98.000 ljudi“.

Iako procijenjeni broj kršćana ne broji niti 1% ukupnog broja stanovništva Sjeverne Koreje, tamošnje vlasti kršćanstvo smatraju prijetnjom državi. Prema Korean Broadcasting System (KBS), stanovništvo je prisiljeno slijediti „ideologiju marksističkog ‘samopouzdanja’ koju je stvorio osnivač zemlje Kim Il-Sung – Juche. ■

Vatikan otvara prvi dječji vrtić

Vatikan će iduće godine otvoriti prvi dječji vrtić, u kojemu će biti mjesta za 30 djece, izvijestio je u četvrtak 12. prosinca Vatican News.

Vijest o otvaranju vrtića priopćilo je svojim zaposlenicima Papinsko povjerenstvo za Državu Grad Vatikan u poruci upućenoj elektroničkom poštom. Riječ je o prvoj ustanovi takve vrste u Vatikanu, čime se ostvaruju nade mladih roditelja među zaposlenicima.

Dječji vrtić svetog Franje i svete Klare bit će dvojezičan, na talijanskom i engleskom jeziku. Primat će djecu u dobi od najmanje tri godine i bit će prilagođen potrebama zaposlenih u Vatikanu. Vrtić će biti smješten u maloj vili u ulici San Luca unutar vatikanskih zidina, u takozvanoj poslovnoj četvrti Vatikana u blizini Menze.

„Bit će to strukturiran prostor, u kojemu djeca imaju mogućnost rasti, dijeliti i biti aktivna“, navodi se u priopćenju povjerenstva. Djeci će na raspolaganju biti pedagoški obrazovana osoba, koja će im pomagati da usvoje sposobnosti u skladu s dobi i postignu samostalnost. ■

Postavljene jaslice i božićno drveće na Trgu svetog Petra u Rimu

Jaslice i božićno drveće na Trgu svetog Petra svečano su osvijetljeni u subotu 7. prosinca navečer, izvijestio je Vatican News.

Kardinal Fernando Vérgez Alzaga, predsjednik Papinskog povjerenstva za Državu Grad Vatikan zahvalio je darovateljima iz sjeverne Italije, govoreći o simbolima kojima se s divljenjem može približiti božićnoj tajni. Glazbenici iz mjesta Grado i Ledro svirali su božićne pjesme.

Božićno drveće, tridesetak metara visoka smreka, dopremljena je iz Ledra u Trentinu. Jaslice su stigle iz Venecije, izrađivalo ih je četrdeset umjetnika i gradnja je trajala dvije godine. Jaslice prikazuju tipični krajolik zaljeva Grada. Nakon što se 12. siječnja uklone s Trga svetog Petra, jaslice će biti izložene u mnogim mjestima. ■

Pariška katedrala Notre Dame ponovno svečano otvorena

Pariška katedrala Notre Dame otvorena je u rekordnom roku, pet godina nakon razornog požara u travnju 2019. i temeljite obnove.

Uza zvuke najvećeg zvona Notre Dame „Emmanuela“, pariški nadbiskup Laurent Ulrich u subotu 7. prosinca navečer otvorio je vrata katedrale. Tijekom simboličnog čina pokušao je oko 19.20 svojim biskupskim štapom tripud na vrata glavnog portala, na što su katedralni pjevači svaki put odgovarali pjevanjem psalma.

Na svečanosti, održanoj uz najveće sigurnosne mjere, sudjelovalo je 1.500 pozvanih gostiju, među kojima su bili brojni predstavnici politike, Crkve i društva. Među uzvanicima su bili novoizabrani američki predsjednik Donald Trump, ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenski, britanski prijestolonasljednik princ William, princ Albert od Monaka, njemački savezni predsjednik Frank-Walter Steinmeier, predsjednica Europskog parlamenta Roberta Metsola i američki poduzetnik Elon Musk.

Nakon nadbiskupova ulaska u katedralu, prikazan je film o požaru i obnovi. Naposljet-

ku je u katedralu praćeno pljeskom ušlo 160 vatrogasaca koji su gasili požar. Pročelje katedrale bilo je osvijetljeno natpisom „hvala“ na nekoliko jezika. Ranogotička pariška katedrala Notre Dame zaštitni je znak Pariza i simbol svih francuskih katedrala. Sagrađena je na otoku Ile de la Cite na Seini u povijesnom središtu Pariza, a posvećena je Blaženoj Djevici Mariji. Prije požara 2019. godišnje ju je posjećivalo 12 do 14 milijuna ljudi. Gradnja katedrale započela je 1163., a već 1182. završen je kor, zatim su slijedili glavni brod i zapadno pročelje te tornjevi. Unutrašnjost katedrale dugačka je oko 130 metara, a visoka 33 metra. Svaki od dva tornja visok je 69 metara.

Poput brojnih drugih francuskih crkava, katedrala Notre Dame oskvrnuta je tijekom Francuske revolucije. Najprije je proglašena „Hramom najvišeg bića“, a kasnije je pretvorena u skladište za vino. Napoleon je 1802. naredio da se katedrala vrati crkvenoj svrsi, a ondje je i sam 1804. u nazočnosti pape Pija VII. okrunjen za francuskog cara. ■

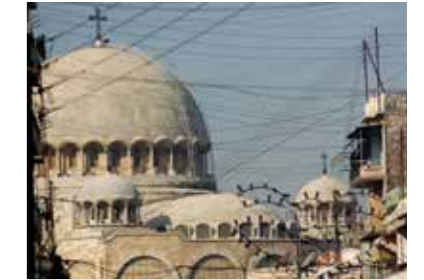
Papa Franjo se u Ajacciu susreo s francuskim predsjednikom Macronom

Posljednji događaj tijekom posjeta pape Franje Korzici u nedjelju 15. prosinca bio je razgovor iza zatvorenih vrata, u privatnoj dvorani u zračnoj luci u Ajacciu, s francuskim predsjednikom Emmanuelom Macronom, izvijestio je Vatican News.

„Zahvaljujem Vam za ovu gestu dolaska ovamo. Ta gesta pokazuje Vašu osobnost, tražeći susret. Hvala vam za vrijeme koje ste

mi posvetili“, papa Franjo je tim riječima zahvalnosti dočekao francuskoga predsjednika Macrona koji je došao u Ajaccio kako bi pozdravio Svetoga Oca neposredno prije njegova odlaska s Korzike, odredišta njegova 47. apostolskog putovanja.

Francuski predsjednik zahvalio je Papi za posjet, ističući da je vidio radost naroda Korzike, vrlo ponosnoga zato što je mogao primiti

Pobunjenici u Alepu ne će zabraniti slavlje Božića, tvrdi biskup

Džihadistički pobunjenici u Siriji ne priječe proslavu Božića u Alepu, izjavio je biskup Alepa Hanna Jallouf.

„Nisu ni zatražili da uklonimo naše vjersko znakovlje, rekao je biskup talijanskoj televizijskoj postaji TV2000.“

Pobunjenici, koji su nedavno zauzeli Alep, izjavili su crkvenim predstavnicima kako žele „da održimo slavlje za naš narod, kako bi se ojačao i njegov duševni mir“. Pobrinali su se i za opskrbu strujom i vodom. „Nadamo se da će stvari proteći dobro“, rekao je biskup.

Biskup armenske katoličke Crkve Boutros Marayati u nedjelju je izvijestio o iznenađujuće brzom osvajanju Alepa. Pobunjenici su, naveo je za jedan talijanski list, ponovili kako nisu došli da bi ubijali, nego da bi kontrolirali grad. Mrtvih je bilo samo na rubu grada, rekao je, dodavši kako unatoč tome gradu vlada zabrana izlaska a ljudi žive u strahu i nesigurnosti. ■

Zaklada Pomoć Crkvi u nevolji traži zaštitu vjerskih manjina u Siriji

Nakon pada režima Bashara al-Assada i uspjeha pobunjeničke koalicije predvođene islamistima, Zaklada papinskog prava Pomoć Crkvi u nevolji zatražila je zaštitu vjerskih manjina u Siriji. „Pozivamo međunarodnu zajednicu i nove vlastodršce u Siriji da osiguraju zaštitu temeljnih prava svih vjerskih zajednica i zajamče njihovu vjersku slobodu, njihovu slobodu obrazovanja i njihovo pravo na život u miru“, izjavila je izvršna predsjednica Zaklade Regina Lynch. Pobunjenici su proteklih dana, tijekom brze ofenzive, pokazali poštovanje vjerskih manjina. Međutim, „iskustva iz prošlosti pokazuju da se sloboda vjeroispovijesti u vrijeme nestabilnosti u tome području

može snažno ograničiti“, rekla je Lynch. Potrebno je pojačati napore kako bi se osiguralo da prijenos vlasti vodi k „pravičnosti, miru i dostojanstvu sviju“, dodala je. Lynch je najavila da će Pomoć Crkvi u nevolji i dalje podupirati slanje pomoći i napore u cilju obnove u Siriji. „Naši će se projekti i dalje usredotočiti na ponudu temeljne pomoći, izobrazbe i duhovne potpore najugroženijoj kršćanskoj manjini i istodobno na poticanje pomirbe i nade.“ Međunarodna Zaklada papinskog prava Pomoć Crkvi u nevolji pruža duhovnu i materijalnu pomoć kršćanima po cijelome svijetu koji su ugroženi ili progonjeni zbog svoje vjere. ■

Božić i Bogojavljenje – povijest, liturgija, teologija

Božić i Bogojavljenje dva su blagdana koja se javljaju sredinom 4. st.: Božić na Zapadu a Bogojavljenje na Istoku. Oba su u počecima slavila isto otajstvo: rođenje/pojavak, utjelovljenog Božjeg Sina. Kada je Božić prešao na Istok, a Bogojavljenje na Zapad, dogodio se pomak. Na Zapadu se na Božić slavi Kristovo rođenje i poklon pastira, a na Bogojavljenje poklon mudraca, ali i Isusovo krštenje te čudo u Kani Galilejskoj. Na Istoku se na Božić slavi Kristovo rođenje, poklon pastira i poklon mudraca, a na Bogojavljenje isključivo Kristovo krštenje. Prikazat ćemo razvoj ovih blagdana te njihovu liturgijsko-teološku poruku.

Božić

Povijesni razvoj

Nije nam poznat dan Isusova rođenja. Evanđelja o tome ništa ne govore. Unatoč tome, prema svjedočenju Klementa Aleksandrijskog (+ 215.) na Istoku su neki slavili Kristovo rođenje 20. svibnja, drugi 20. travnja, a drugi opet 17. studenoga.^[1] Isti pisac ironično napominje kako nekima, očito, nije dovoljno istraživati godinu kada je Gospodin rođen, nego, potaknuti prevelikom radoznalošću, žele otkriti i dan Isusova rođenja.^[2] Anonimni autor iz 243. u djelu *De Pascha computus* tvrdi da je Krist „Sunce pravde“ rođen 28. ožujka jer bi to bio četvrti dan stvaranja. Spis *De solsticiis et equinoctiis* (konac 3. ili sredina 4. st.) veli da je Krist začet 25. ožujka.^[3] Ovi različiti datumi sugeriraju da u prvim stoljećima nije postojao sigurno fiksiran blagdan Kristova rođenja. U svakom slučaju, prva sigurna godina slavljenja Božića na dan 25. prosinca je iz 354. u spisu *Depositio martyrum*: „VIII kal. Ian. natus christus in Betleem Iudeae“.^[4] Spis spominje slavlje Božića kao uhodanog blagdana, stoga se pretpostavlja da se počeo slaviti najkasnije za Julija I. (337.-352.) ili njegova nasljednika Liberija (352.-366.).^[5] Ako i možemo okvirno utvrditi vrijeme kada se počeo slaviti Božić, nema jedinstvenog mišljenja zašto se Božić počeo slaviti upravo toga dana. Uglavnom su dvije teorije.

Prva teorija vezana je uz poganski blagdan zvan *Dies natalis solis invicti* ili kraće *Natalis solis invicti*, to jest Rođendan nepobjedivog sunca.^[6] Naime, u Rimu se u 3. st. slavio istočnjački kult boga Mitre, Nepobjedivog sunca. Zabilježeno je da je car Aurelijan 274. podigao hram u čast bogu Mitri i dao ga posvetiti upravo 25. prosinca. Datum nije slučajna: toga dana je prema rimskom kalendaru bio zimski solsticij. Valja također dodati da je i među poganskim Slavenima i Germanima bio poznat određeni kult sunca, pa su o zimskom solsticiju bdjeli i palili obredne vatre, da bi „pomogli“ mladom suncu da se rodi.^[7] Nije slučajno da se i danas hrvatski veli Badnjak (= noć bdjenja) a da se badnjacima nazivaju one oblice koje su se do nedavno stavljale na ognjište da gore cijelog Božića. Prema tome, odabir 25. prosinca kao dana Kristova rođenja bio bi izvrstan primjer inkulturacije. Crkva je raširenom i popularnom poganskom blagdanu Rođendana nepobjedivog sunca, počeli slaviti rođendan Krista koji je pravo sunce pravde, prema

Mal 3,20: „A vama koji se Imena moga bojite sunce pravde će ogranuti“. Končno, u Zaharijinu hvalospjevu čitamo: „Darom premilosrdnog srca Boga našega po kojem će nas pohoditi mlado sunce s visine“ (Lk 1,78). Međutim, valja ipak priznati, o ovoj teoriji nemamo izravne potvrde u otaca toga vremena. U prilog ovoj teoriji može ići i činjenica da je „dies solis“ u tjednu postao „dies dominica“ – nedjelja.

Druge teorija se temelji na datumima i okruglim brojkama.^[8] Već u 3. st. bilo je veoma rašireno mišljenje da je Krist umro 25. ožujka (proljetna ravnodnevica). Iako je ovaj datum povijesno neodrživ, zasnovan je na astronomsko-alegorijskoj pretpostavci da je 25. ožujka stvoren svijet.^[9] Krist, u kojega je sve savršeno, morao se utjeloviti istoga datuma kada je i svijet nastao – da se ispuni određeni broj cjelovitih godina. Prema tome, Krist se utjelovio 25. ožujka, istoga je datuma i umro (cjelovit broj godina!), pa je, prema tome, rođen 25. prosinca.^[10] Duchesne za ovu teoriju nalazi potvrdu u povjesničara Sozomena koji svjedoči da su montanisti slavili Uskrs (Kristovu smrt), ali i utjelovljenje 6. travnja (umjesto 25. ožujka), pa onda i Kristovo rođenje, logično, 6. siječnja.

Rekao bih da se ove dvije teorije mogu lako nadopuniti. Obje teorije polaze od proljetne ravnodnevne (ekvinocija) i zimskog suncostaja (solsticija), s time da jedna naglašava poganske blagdane vezane uz zimski solsticij, dok druga za polazište uzima stvaranje svijeta i povezuje ih s Kristovim utjelovljenjem i smrću. Sunce koje se rađa u prosincu simbol je Krista, a početak godine o proljetnom ekvinociju simbol je stvaranja i novog stvaranja – otkupljenja. Kako god bilo, moramo priznati da je datum Božića sjajno izabran, jer i danas je on bez premca najomiljeniji kršćanski blagdan iako bi teološko-liturgijski prvenstvo trebalo imati Sveto trodnevlje...

Slavljenje Božića

Već nam Grgur Veliki (+ 604.) donosi svjedočanstvo o tri božićne mise. U počecima se na Božić slavila samo danja misa. Nakon Efeškog sabora (431.) na kojem je Marija proglašena Bogorodicom, sagrađena je u Rimu bazilika Svete Marije Velike, a u slijedećem je stoljeću uz nju sagrađen i oratorij u čast betlehemske jaslice. Tako se došlo na pomisao da se u tom oratoriju u noći 24./25. prosinca slavi isto bogoslužje kao i u Betlehemu. Općenito obilježje palestinske liturgije u to vrijeme bilo je da su

određena otajstva Kristova života slavili – naravno – uz određena mjesta. Tako su i Božić slavili u Betlehemu. Međutim, zašto baš u ponoć? Kršćanska je tradicija veoma rano upravo tako razumjela ovaj odlomak Knjige mudrosti:

Dok je mirna tišina svime vladala i noć brzim tijekom stigla do sredine puta svog, jurnula je tvoja svemoguća riječ s nebesa, s kraljevskih prijestolja (Mudr 18,14-15).

Pri tome je „riječ“ iz navedenoga teksta shvaćena kao Riječ Božja, utjelovljeni Božji Sin koji je došao na svijet u trenutku kad je *noć brzim tijekom stigla do sredine puta*, tj. u ponoć. U svakom slučaju, tako je po uzoru na palestinsku liturgiju u Rimu, uz božićnu dnevnu misu nastala misa polnoćka. Osim toga u Rimu se 25. prosinca također slavila i sv. Anastazija u njezinoj bazilici. To je bio poseban blagdan za bizantske velikodostojnike (koji su tada bili predstavnici službenog vladara – bizantskog cara). Tako je papa, već od 5. st., da bi ih počastio, na Božić jutro prvo išao slaviti misu u baziliku sv. Anastazije (Anastazija je bila srijemska mučenica, a njezino je štovanje iz Bizanta došlo u Rim). Tako je nastala božićna misa zornica, koja je ostala i kad se više nije posebno slavila sv. Anastazija. Molitve iz te mise nalazimo u Grgurovu sakramentaru. Prvo stoji odgovarajuća molitva (zborna, darovna, predslavlje i popričesna) za sv. Anastaziju, a onda *alia*, tj. kao druga molitva se donosi ona božićna. Te su molitve ušle u sve kasnije misale sve do 1969., i to kao druge molitve božićne mise zornice, s tim da se ispuštalo predslavlje o Anastaziji (koje donosi Grgurov sakramentar).^[11] Četiri božićne mise su, dakle, bile ovako raspoređene:

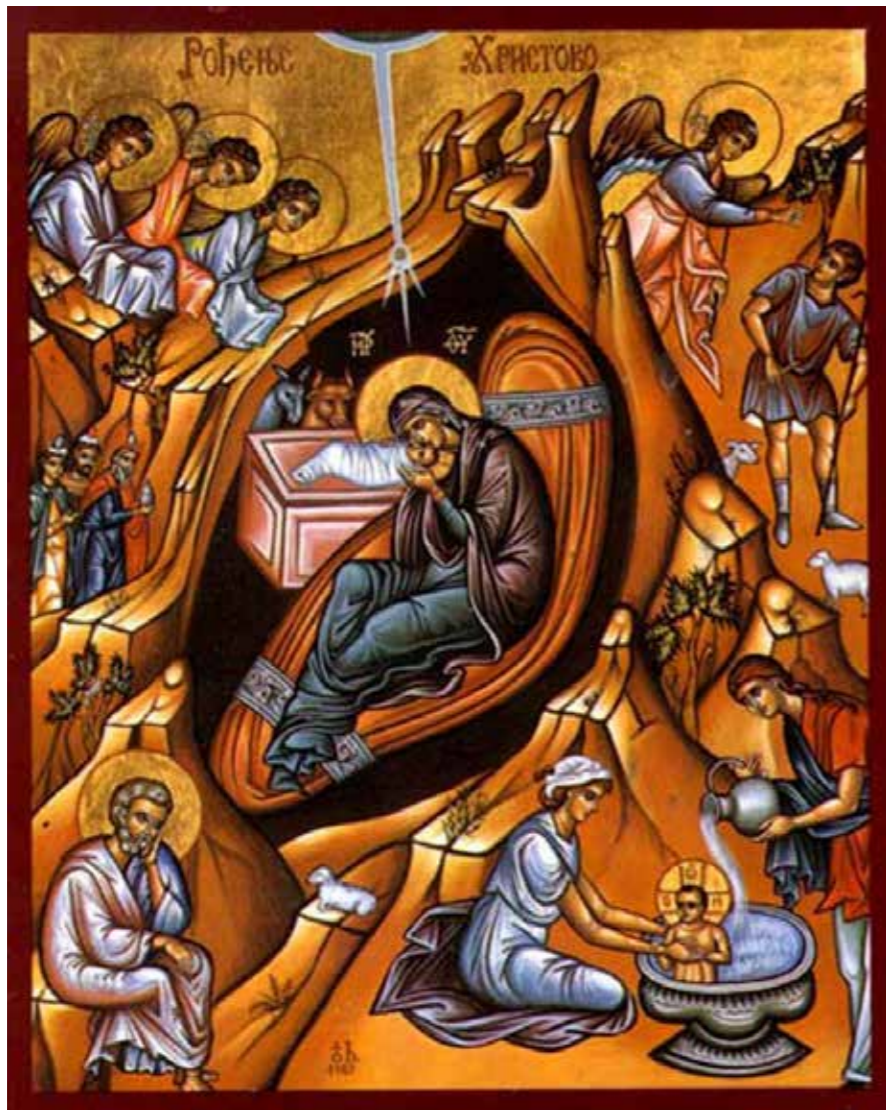
Misa predvečerja Božića u bazilici Marije Velike.^[12]

Noćna misa (ponoćka) u oratoriju jaslica uz baziliku Marije Velike.

Misa zornica u bazilici sv. Anastazije i Božićna danja misa u bazilici sv. Petra.^[13]

Kasnije se i dnevna misa slavila u Mariji Velikoj (jer je papi bilo prenaporno ići čak do bazilike sv. Petra), tako da je ta bazilika postala „božićna“ bazilika.^[14] Kad se rimska liturgija (ponajviše zaslugom Karla Velikoga) proširila po čitavom Zapadu, ove su se 4 mise počele slaviti i izvan Rima.^[15]

U današnjem misalu prva se božićna misa službeno zove *misa bdjenja*. Slavi se navečer 24. prosinca. Logika je jasna: kao što sve velike svetkovine (Uskrs, Petar i Pavao, Ivan Krstitelj, Velika Gospa) imaju svoju misu bdjenja,^[16] tako i Božić,

makar ima i misu ponoćku. U praksi je ova misa posljednjih godina postala tzv. „mala ponoćka“ za djecu i starije osobe kojima bi bilo prenaporno doći na ponoćku.^[17] Svaka od četiri mise ima svoje obrasce molitava i čitanja.^[18] Na ponoćki se čitaju prekrasna čitanja: Iz 9,1-3.5-6 (Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku“),^[19] Tit 2,11-14 („Pojavila se milost Božja“) i Lk 2,1-14 („Izade naredba cara Augusta...“.^[20] Jutarnja božićna misa – zornica naziva se i pastirska jer se u njoj navješćuje evanđelje koje govori o poklonu pastira. U dnevnoj se misi čita Iz 52,7-10 (Glasonoša koji naviješta mir i sreću), Heb 1,1-6 („Više puta i na više načina...“) te Iv 1,1-18 („U početku bijaše Riječ“). Spomenimo još i to da danas na Božić nema spomena sv. Anastazije. U Rimskom martirologiju – i danas važećem – ona se, naravno, spominje na dan 25. prosinca. U Vlastitom misalu naše nadbiskupije njezin se spomen slavi 15. siječnja.

Bogojavljenje

Po prilici u isto vrijeme kada se na Zapadu javio Božić na Istoku se počelo slaviti Kristovo rođenje 6. siječnja, a taj je blagdan nazvan *Epiphania* – Bogojavljenje. Ovaj datum prvi spominje Klement Aleksandrijski. On govori o gnostičkoj sekci bazilidijanaca koji su toga dana slavili Isusovo rođenje i krštenje vjerujući da se tek prigodom krštenja sjedinila u Kristu ljudska i božanska narav. Po svojoj prilici na Istoku se počelo slaviti Bogojavljenje po istom obrascu kako se na Zapadu počeo slaviti Božić. Prema egipatskom računanju zimski je solsticij bio 6. siječnja. Tako su u pogani u Egiptu, prema svjedočanstvu Epifana, bdjeli u čast djevice Kore koja rada Heliosa – Boga sunca. Tom su prigodom uzimali vodu iz fontana ili iz Nila, pri čemu bita voda onda imala posebna svojstva. U svakom slučaju, u početku je na Istoku Bogojavljenje bio blagdan Kristova rođenja (pojavnica). Međutim, u istom se

stoljeću rimski blagdan Božića proširio i na Istok, gdje je odmah prihvaćen, vjerojatno kao ustuk arianizmu. Nakon toga na Istoku se 25. prosinca slavilo Kristovo rođenje, poklon pastira i mudraca, a na Bogojavljenje isključivo Kristovo krštenje.^[21] Zato su se na Istoku toga dana slavila krštenja odraslih, a blagoslov vode se zadržao i ona kada više nije bilo krštenja, kako je to u istočnim Crkvama i danas. Kad je blagdan Bogojavljenja došao na Zapad, ova se svetkovina počela slaviti kao dan pohoda mudraca novorođenom Kristu,^[22] ali se u zapadnom bogoslužju uz pohod mudraca spominju još Kristovo krštenje i Isusovo čudo na svadbi u Kani Galilejskoj. Tako i danas antifona evanđeoskog hvalospjeva Večernje na svetkovinu Bogojavljenja veli: „Trima čudesima proslavljen blagdan slavimo: danas zvijezda mudrace privede k jaslima; danas posta vino iz vode na svadbi; danas na Jordanu Krist primi krst od Ivana da nas spasi.“^[23] Valja spomenuti da i u našim krajevima Bogojavljenje – uz spomen pohoda mudraca – ima snažno krsno značenje: uoči Bogojavljenja u nas je uobičajen blagoslov vode, štoviše u našim se južnim krajevima ovaj blagdan i zove Vodokršće. Prvo svjedočanstvo o tome blagoslovu nalazimo u *Ritualu Rimskom*, što ga je na hrvatski preveo i uredio Bartol Kašić i izdao u Rimu 1640.^[24] To je bila posebnost naših krajeva. Naime, iako se i u nekim drugim (npr. mletačkim) obrednicima nalazio blagoslov vode uoči Bogojavljenja,^[25] za opću Crkvu je ovaj blagoslov odobren tek 1890. i to kao blagoslov pridržan biskupu ili njegovu delegatu. I u današnjem obredniku blagoslova, blagoslov vode uoči Bogojavljenja umetnut je kao naša posebnost (u tipskom izdanju ga nema). Spomenimo i jednu osobitost. U prijesaborskim misalima postojala je misa bdjenja Bogojavljenja što je dokinuto 1962. Te mise nema ni u tipskim misalima iz 1970. i 1975., pa tako ni u hrvatskim misalima iz 1969 i 1980. Međutim, tipsko izdanje iz 2002. ponovno donosi misu bdjenja Bogojavljenja, pri čemu donosi nove molitve (preuzete iz drevnih sakramentara) koje nisu bile u prethodnim misalima.^[26] Međutim, ne donose se posebna čitanja, nego se upućuje na čitanja od mise dana Bogojavljenja.^[27] ■

[1] Za povijest ove svetkovine usp. M. RIGHETTI, *Manuale di storia liturgica*, 2. *L'anno liturgico nella storia, nella messa – nell'ufficio*, Ancora, Milano, 1969. (fototipsko izdanje 1998.), str. 65-72; B. BOTTE, *Les*

origines de la Noël et de l'Épiphanie, Louvain, 1963.; V. ZAGORAC, *Krist, posvetitelj vremena*, KS, Zagreb, 1996., str. 173-175.; D. KNIEWALD, *Liturgika*, Zagreb, 1937., str. 141.

- [2] Sunt autem qui curiosius natali Domini non solum annum, sed etiam diem addunt, quem dicunt XXVIII anni Augusti, in XXV Pachon: *Stromata I.*, 21, 145, u: PG 8,885.887.
- [3] *Conceptus est ergo Dominus noster octavo calendis aprilis mense martio, qui est dies Paschae, passionis Domini et conceptionis eius*, u: B. BOTTE, *Nav. dj.*, str. 99 Appendix.
- [4] Spis se nalazi u jednom starom kalendaru, tzv. Kronografu: T. MOMMSEN (prir.), *Chronica minora saec. IV. V. VI. VII.*, Vol I, Berolini apud Weidmannos, MDCC-CXCIV (1894.), str. 71.
- [5] Podsjećamo da je upravo papa Liberije dao sagraditi baziliku Svete Matije Velike uz koju je usko vezano slavljenje Božića.
- [6] Najpoznatiji zastupnik ove teorije jest B. Botte, vidi nav. dj.
- [7] Kao zanimljivost spomenimo i poznatu bajku Ivane Brlić-Mažuranić (očito nastalu na osnovu drevnih mitova) „Sunce djever i Neva Nevičica“ gdje se za mitsku baku Mokoš veli da je cijelu zimu u močvarama „bajlila i tetošila ne jako Sunašce, dok se ne bi Koledama pomladilo i nanovo prosinulo“.
- [8] Najpoznatiji zastupnik ove teorije je Duchesne, vidi: L. DUCHESNE, *Origines du culte chrétien: étude sur la liturgie latine avant Charlemagne*, Paris 1889.
- [9] Prisjetimo se da je u starini – još u Rimljana! – godina započinjala mjesecom ožujkom (početak proljeća!), tako da i danas septembar doslovno znači „sedmi“, oktobar „osmi“, novembar „deveti“, a decembar „deseti“ mjesec, što znači da je godina počinjala ožujkom.
- [10] Tu tezu potvrđuje još Hipolit Rimski početkom 3. st.
- [11] Na toj misi je poslije svake božićne molitve (zborne, darovne i poprične) slijedila i molitva svetoy Anastaziji.
- [12] Naravno da se ova misa „bdjenja“ do reforme slavila ujutro, 24. XII.
- [13] Prema *Comesu iz Würzburga*, na ponoćki su se čitala čitanja Iz 9,2-7; Rim 1,1-6 i Tit 2,11-15; na zornici Iz 62,1-12; Tit 3,4-7; a na dnevnoj misi Iz 52,6-10; Heb 1,1-12. Usp. *Revue Bénédictine* 27(1910) str. 41-74, ovdje: 46.
- [14] Valja imati na umu da je papa do 13. st. stolovao u Lateranu (koji je razmjerno blizu bazilike sv. Marije Velike), a bazilika sv. Petra je razmjerno daleko, s druge strane Tibera.
- [15] Budući da se ova prva „misa bdjenja“ slavila 24. XII. ujutro, praktički se govorilo o tri božićne mise.
- [16] Da se prisjetimo: po svom postanku bdjenje se slavi cijelu noć. Međutim, u navedenim slučajevima se praktički radi tek o tzv. „misi uoćnici“.
- [17] Osim toga, budući da su za ponoćku gotovo sve crkve pretijesne, ova „mala ponoćka“ dobro dođe da se sama ponoćka odtereti.
- [18] Međutim, u važećem lekcionaru prije mise ponoćke stoji napomena: „U misama koje se slave na Božić rabe se sljedeći obrasci, no iz pastoralnih se razloga mogu izabrati tekstovi iz jedne od triju misa koje pojedinačno zajednici bolje odgovaraju“. Šteta da se ova opaska ne odnosi i na misu bdjenja, jer je i to božićna misa.
- [19] Tužno je slušati kako čitač krivo čita prvi redak: „Onima što mrkli kraj smrti obitava-hu...“ Hoće se reći da je narod boravio u kraju (pokrajini) smrti, a ne govori se da su boravili kraj smrti (tj. uz smrt).
- [20] Drugo čitanje i evanđelje se i prije reforme čitalo na ovoj misi.
- [21] Usp. B. BOTTE, *Nav. dj.*, str. 69ss.
- [22] Tako svjedoči Augustin. Usp. AUGUSTIN, *Govori I*, (Preveo M. MANDAC), Služba Božja, Makarska, 1990., str. 161-175 (= Govori 199-204). Jednako tako Leon Veliki i Gelazijev Sakramentar.
- [23] Časoslov 1, KS, Zagreb, 1984., str. 402. Ista je antifona na istome mjestu bila i u prethodnom Časoslovu: „Tribus miraculis ornatum diem sanctum colimus: hodie stella Magos duxit ad praeseptum: hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias: hodie in Iordane a Iohanne Christus baptizari voluit, ut salvaret nos.“ – *Breviarium Romanum*, Editio princeps (1568.) – fototipsko izdanje, Libreria editrice Vaticana, 1999., str., 228, br. 1217.
- [24] Nakon što je već napisao „svarha“ (kraj), on dodaje obred koji se ne nalazi u tipskom izdanju: *Blagoslov od voda, kojise cinij u nadvocerye od Vodokaerscta*. Vidi: *Rituale Romanum Urbani VIII Pont. Max. iussu editum, illyrica lingua. Romae ex Typographia Sac. Congreg. de Propag. fide, MDCXL* (1640). Reprint izdanje priredila Kršćanska sadašnjost i Zavod za hrvatski jezik Hrvatskog filološkog instituta, Zagreb, 1992., str. 395-422.
- [25] Usp. Obrednik izdan u Veneciji 1700.
- [26] To je još jedan razlog da se čudimo kako još uvijek, nakon dvanaest godina, nema na pomolu hrvatskog prijevoda ovoga misala.
- [27] To je, naravno, nelogično. Naime, mise bdjenja sv. Ivana Krstitelja, sv. Petra i Pavla, Velike Gospe imaju i posebne molitve i posebna čitanja. međutim, misal iz 2002. i za Spasovo donosi posebne molite, ali ne i čitanja. Ostaje dojam kao da priredivači ovoga misal nisu bili koordinirani.

Priredio: Vič. Zvonko Pažin

Rad na srcu

Rad na sebi zapravo je rad na svojoj nutрини, a budući da je srce simbol čovjekove nutrine, drugi naziv za rad na sebi je rad na srcu. Osim što označava nutrinu, srcem se naziva središnje mjesto čovjekova bića, točka gdje se susreću sve čovjekove duševne i duhovne snage i sposobnosti. Ono je izvor spoznaje i mudrosti, razuma i osjećaja, htijenja i djelovanja, planiranja i odlučivanja. Srce je i mjesto susreta čovjeka s Bogom. U radu na srcu stoga je riječ s jedne strane o trudu oko čovjekove nutrine, njezine čistoće i sadržaja, a s druge o brizi oko čovjekova središta, njegova najvažnijeg odnosa, a to je odnos s Bogom.

M
INFORMATIVNI
CENTAR MIR
MEĐUGORJE

Sva izdanja možete
kupiti na web stranici
www.medjugorje.store

Knjigu možete naći u Suvenirnici Informativnog
centra MIR Međugorje.

20 godina među
najslušanijim
radiopostajama u BiH

24-satni obiteljski, kulturni,
vjerski, informativni i
zabavni program

Pružamo istinitu,
pouzdanu i provjerenu
informaciju

Radio koji ima dušu

od 1997. godine

Postani podupiratelj!

Kako postati podupiratelj? Jednostavno!
Pošaljite nam vaše osobne podatke na
podupiratelji@medjugorje.hr i godišnjom
članarinom od 40 KM (za Hrvatsku: 160
HRK, za zemlje EU: 35 EUR, za Švicarsku
50 CHF) i postanite dio naše radijske
obitelji. Hvala vam od srca!

ODAŠILJAČI U BOSNI I HERCEGOVINI:

Međugorje 98,3 MHz, Mostar 100,00 MHz
Rama 104,7 MHz, Sarajevo 96,1 MHz
Bugojno 101,8 MHz, Olovo 96,1 MHz
Zenica 100,1 MHz, Nova Bila 100,00 MHz
Jajce 87,8 MHz, Žepče 100,1 MHz
Banja Luka 87,8 MHz / 106,7 MHz

ODAŠILJAČI U REPUBLICI HRVATSKOJ:

Split, Južna Hrvatska 101,5 MHz
Zagreb, Lika, Sr. Hrvatska 107,8 MHz
SATELIT: Europa, Bliski istok i Afrika - EUTELSAT 16°E
EMITIRAMO UŽIVO I PUTEM INTERNETA:
www.radio-medjugorje.com

Uredništvo: +387 36 653 580, Program uživo: +387 36 653 581
Marketing: +387 36 653 548, Fax: +387 36 653 552
radio-mir@medjugorje.hr, www.radio-medjugorje.com

